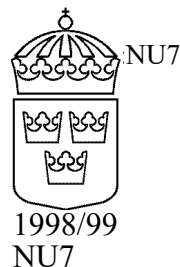

Näringsutskottets betänkande

1998/99:NU7

Vissa regionalpolitiska frågor

Ärendet

I detta betänkande behandlas 39 motioner från allmänna motionstiden med yrkanden som rör olika regionalpolitiska frågor.

Inför behandlingen av ärendet har utskottet i januari 1999 företagit en studieresa till Västerbottens län för att studera olika frågor med anknytning till regionalpolitiken, bl.a. de regionalpolitiska företagsstöden.

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet ett nittiotal yrkanden om olika regionalpolitiska frågor. Utskottet välkomnar den nyligen tillsatta utredningen om den framtida regionalpolitiken.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen lägger fast den allmänna inriktningen av regionalpolitiken. Den bör kännetecknas av ett bättre klimat för företagande och entreprenörskap, fler riktiga arbeten och en likvärdig grundservice över hela landet. I stället för många olika bidragsformer bör inriktningen vara att näringslivet ges mer generella villkor. I en reservation (s, mp) framhålls att många av de problem som har tagits upp i motionerna ingår i det uppdrag som har givits till utredningen om den framtida regionalpolitiken. I reservationen föreslås att riksdagen avslår samtliga motioner. Vänsterpartiets företrädare begär i en annan reservation att utredningsdirektiven förtydligas när det gäller genusperspektivet i regionalpolitiken och att verksamheten med nationella och regionala resurscentrum garanteras en långsiktig finansiering.

Motionsyrkanden om att en del av vattenkraftsvinsterna bör återföras till de producerande regionerna avstyrks av utskottet. I en reservation (v, c, mp) begärs att utredningen om den framtida regionalpolitiken ges tilläggsdirektiv att studera frågan.

Utskottet avstyrker vidare – med hänvisning till att utvecklingen är på rätt väg – motioner om statlig verksamhet, vilka bl.a. rör frågor om helhetssyn inom den statliga sektorn och om utlokalisering. En annan bedömning av behoven på detta område redovisas i en reservation (m, kd, c, fp).

När det gäller den regionala näringspolitiken framförs i en motivreservation (m, kd, fp) en betydande tveksamhet till de regionala tillväxtavtalen.

De motioner som behandlas här är följande:

1998/99:T213 av Per Westerberg (m) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länsindelningen och länsövegripande samarbete,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om framgångsrikt nyföretagande och näringslivsutveckling.

1998/99:N202 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en omedelbar utredning av hur den stora potential som Öresundsbron och Brozonen innebär bäst skall kunna tas till vara för att öka utveckling, livskvalitet och tillväxt i Sydsverige.

1998/99:N214 av Rolf Gunnarsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statlig verksamhet och underlag för privat verksamhet.

1998/99:N218 av Agne Hansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utlokalisering av statlig verksamhet till Kalmar län.

1998/99:N219 av Per-Richard Molén (m) såvitt gäller yrkandet (1) att riksdagen begär att regeringen tillsätter en särskild kommitté, med uppgift att framlägga förslag på statliga verksamheter, som kan lokaliseras till Härnösand och kompensera bortfallet av de statliga arbetstillfällena vid KA 5 och länsskattekontoret.

1998/99:N221 av Eva Flyborg (fp) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nyetablering, utlokalisering eller avknoppning av statliga styrelser, myndigheter eller verk,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utredning om de samhällsliga konsekvenserna av koncentration av statliga verk och styrelser till Stockholmsområdet.

1998/99:N230 av Rigmor Ahlstedt (c) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förutsättningar för fastboendes levnadsvillkor i skärgården,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av begreppet skärgård och skärgårdskust.

1998/99:N231 av Dan Ericsson m.fl. (kd) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. hos regeringen begär förslag om en samlad politik för utveckling av Sveriges skärgårdar,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samordningsansvar för statliga verksamheter i skärgården,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett vidgat skärgårdsbegrepp.

1998/99:N232 av Stig Eriksson m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen utreder möjligheten att återföra delar av vattenkraftsvinster till de vattenkraftsproducerande länen.

1998/99:N237 av Runar Patriksson och Yvonne Ångström (fp) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att politiken snarast bör läggas om i en riktning som skapar fler jobb genom företagande,

6. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningens betydelse inom regionalpolitiken,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kulturen och regionalpolitiken,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om småföretagens betydelse för utvecklingen inom lands- och glesbygden,

11. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärgården och fjällvärlden, dess betydelse och utveckling,

12. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samverkans betydelse för regional utveckling,

13. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga verks och myndigheters roll för att de regionalpolitiska målen skall förverkligas.

1998/99:N238 av Lennart Daléus m.fl. (c) såvitt gäller yrkandet (9) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av småföretagarstödet.

1998/99:N247 av Agne Hansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sysselsättningsfrämjande åtgärder för fler arbetstillfällen i Kalmar län.

1998/99:N248 av Inger Segelström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att integrera ett jämställdhetsperspektiv i regionalpolitiken.

1998/99:N250 av Urban Ahlin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett helhetsperspektiv på myndigheternas regionalisering för att undvika samhällsekonomiska merkostnader.

1998/99:N265 av Peter Eriksson (mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en statlig parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att lägga fram förslag till förändring av den svenska regionalpolitiken i enlighet med vad i motionen anförts.

1998/99:N266 av Ann-Kristine Johansson och Lisbeth Staaf-Igelström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det lokala engagemanget och de lokala utvecklingsgrupperna.

1998/99:N267 av Bengt Silfverstrand och Marianne Jönsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en samlad bygdepolitik.

1998/99:N269 av Yvonne Andersson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regional utveckling med fördel kan ske enligt de principer som anförts i motionen om ÖSTSAM.

1998/99:N274 av Göran Hägglund m.fl. (kd) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. godkänner de allmänna riktlinjer för regionalpolitiken som anförts i motionen,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sektorernas ansvar för regionalpolitiken,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen till statens representanter i statliga verk, myndigheter och bolag tydligt skall anvisa att man skall väga in regionalpolitiska aspekter i beslutsfattandet,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regionalpolitiska konsekvensanalyser skall genomföras innan beslut fattas som får regionalpolitiska konsekvenser,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad kommunal och regional självstyrelse för ett ökat ansvar för den regionala utvecklingen,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rättvisare konkurrensförutsättningar för jordbruksnäringen,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om postservice i hela landet,

15. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om landsbygdsutveckling och byalagens betydelse för denna,

16. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingen av nya samarbetsformer som gör att kommunal service kan beställas från lokala näringsidkare,

19. hos regeringen begär förslag om en nationell skärgårdspolitik för utveckling av Sveriges skärgårdar,

20. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samordning av statliga verksamheter i skärgården,

21. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett vidgat skärgårdsbegrepp.

1998/99:N275 av Agne Hansson m.fl. (c) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändiga omprioriteringar och reformer för att möjliggöra svensk medfinansiering av EU-stöd inom regionalpolitiken,

11. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utvärdering av de regionalpolitiska konsekvenserna av den statliga förvaltningens omvandling under 1990-talet,

12. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om initiativ för en funktionell decentralisering och utlokalisering från den centrala statliga förvaltningen.

1998/99:N278 av Stig Eriksson och Siv Holma (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett handlingskraftigt jobbprogram för Norrbotten med det snaraste utarbetas.

1998/99:N280 av Åke Gustavsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för nya jobb i Jönköpings län.

1998/99:N281 av Ann-Kristine Johansson och Torgny Danielsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lanthandelns framtid.

1998/99:N282 av Kristina Zakrisson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvinnors möjligheter till studier och arbete i skogslänen.

1998/99:N283 av Sture Arnesson och Marie Engström (v) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen utreder vad i motionen anförts om att återföra del av vattenkraftsvinsterna till de vattenkraftsproducerande länen.

1998/99:N285 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingen i skogslänen.

1998/99:N286 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionalpolitikens betydelse för Värmlands utveckling.

1998/99:N305 av Sven-Erik Österberg och Per Erik Granström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för att ge förutsättning för en positiv utveckling i Bergslagsregionen.

1998/99:N306 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av särskild studie i Västmanland angående den pågående strukturförändringens följder samt behovet av eventuella insatser,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att stimulera företags- och kompetensutveckling.

1998/99:N310 av Ola Karlsson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om avskaffande av konkurrensnedvridande företagsstöd i enlighet med vad i motionen anförts.

1998/99:N314 av Anders Karlsson och Ronny Olander (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokaliseringen av Småföretagsuniversitetet och Livsmedelsinstitutet i Kävlinge.

1998/99:N316 av Hans Karlsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om besöksnäringen i Bergslagen.

1998/99:N319 av Bengt-Ola Rytting m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förutsättningarna för en god utveckling i Dalarnas län.

1998/99:N323 av Lena Ek och Sven Bergström (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regional organisation av statlig verksamhet.

1998/99:N327 av Kenneth Johansson (c) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inga nya regioner får skapas i avvaktan på den parlamentariska kommitténs betänkande,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att statlig verksamhet skall utlokaliseras,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kraftfull regionalpolitik,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att extraordinära insatser görs i Avesta genom ett "Avestapaket",

7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att del av vattenkraftsvinsten återinförs.

1998/99:N331 av Margareta Andersson (c) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning av hur man kan inrätta lokala servicecentrum i småorter och glesbygdsområden,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en försöksverksamhet med lokala servicecentrum i Glesbygdsmyndighetens regi.

1998/99:N335 av Gudrun Schyman m.fl. (v) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den kommande regionalpolitiska utredningen,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en framgångsrik regionalpolitik,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om glesbygds- och landsbygds politik,

12. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nationellt/regionalt resurscentrum och budgetpropositionen år 2000,

13. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvinnor i regionalpolitiken,

15. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återförande av vattenkraftsvinster,

17. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillväxtavtalen.

1998/99:N337 av Lennart Daléus m.fl. (c) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny regionalpolitik,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mål för den regionala utvecklingen,

3. hos regeringen begär förslag till garanterad grundservice,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bologiseringar,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utlokalisering till stödområden,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nya statliga verksamheter,

18. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av företagsstöd ur ett könsperspektiv,

20. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionala utvecklingsplaner,

23. hos regeringen begär förslag till hur vinsterna från vattenkraften kan återföras till Norrlandslänet och de berörda vattenkraftskommunerna,

24. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en skärgårdsplanerande myndighet,

26. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en fjärde planeringsnivå.

1998/99:N338 av Camilla Dahlin-Andersson m.fl. (fp) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om integration och demokrati,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en politik för ökad sysselsättning,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en levande skärgård.

Utskottet

Inledning

Betänkandet – i vilket behandlas 39 motioner om olika regionalpolitiska frågor – är disponerat på följande sätt. I de inledande avsnitten beskrivs som en bakgrund befolkningsutvecklingen i stort, några kommittéarbeten av betydelse för regionalpolitiska förhållanden samt direktiven till en nyligen beslutad utredning om den framtida regionalpolitiken. Därefter redovisas, under aktuella rubriker, innehållet i de olika motionerna, eventuella kompletterande uppgifter samt utskottets ställningstagande.

Befolkningsutveckling

Statistiska centralbyrån (SCB) har i början av år 1999 redovisat befolkningsstatistiken för år 1998. Under året ökade rikets befolkning med knappt 7 000 personer baserat på ett födelseunderskott på drygt 4 000 personer och ett invandringsöverskott på knappt 11 000 personer. Vid slutet av år 1998 uppgick hela befolkningen till ca 8 854 000 personer.

Befolkningen i skogslänen, till vilka räknas Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, minskade från ca 1 759 000 personer i början av året till ca 1 745 000 personer i slutet av året. Minskningen på knappt 14 000 personer baseras på ett födelseunderskott på drygt 5 000 personer, ett inrikes flyttningsunderskott på drygt 9 000 personer och ett utrikes flyttningsöverskott på nästan 1 000 personer. För skogslänen har befolkningsminskningen år 1998 varit högre än den årliga genomsnittliga minskningen mellan åren 1995 och 1997. Inom de fem Norrlandslänen är det en enda kommun, som uppvisar folkökning under år 1998, nämligen Umeå kommun.

Sveriges folkmängd 31 december 1998 och befolkningsförändringar 1998

Län	Folkmängd	Folkökning
Stockholm	1 783 440	20 516
Uppsala	291 413	940
Södermanland	256 269	-601
Östergötland	412 411	-1 949
Jönköping	328 059	-9
Kronoberg	178 078	-943
Kalmar	238 104	-2 056
Gotland	57 643	-148
Blekinge	151 414	-278
Skåne	1 120 426	3 823
Halland	272 539	1 214
Västra Götaland	1 486 918	1 307
Värmland	278 313	-1 865
Örebro	274 584	-579
Västmanland	257 661	-880
Dalarna	282 898	-2 334
Gävleborg	282 226	-2 410
Västernorrland	251 884	-2 470
Jämtland	131 766	-1 377
Västerbotten	257 803	-1 360
Norrbotten	260 473	-1 844
Riket	8 854 322	6 697
Skogslänen	1 745 363	-13 660

Källa: SCB

Kostnadsutjämning för kommuner och landsting – en översyn av statsbidrags- och utjämningsystemet

Nyligen presenterades Kommunala utjämningsutredningens betänkande Kostnadsutjämning för kommuner och landsting – en översyn av statsbidrags- och utjämningsystemet (SOU 1998:151). Utredningen har haft i uppdrag att följa upp och utvärdera samt lämna förslag i syfte att utveckla det system för statsbidrag och utjämning för kommuner respektive landsting som trädde i kraft den 1 januari 1996. Genom inkomstutjämnningen garanteras alla kommuner och landsting ett lika stort skatteunderlag per invånare oavsett det egna skatteunderlagets storlek. Kostnadsutjämnningen syftar till att utjämna för strukturella behovs- och kostnadsskillnader. Systemet skall utjämna för skillnader i behov av kommunal service men däremot inte för sådana kostnadsskillnader som beror på skillnader i vald servicenivå eller servicekvalitet, avgiftssättning och effektivitet. Den föreslagna modellen för kostnadsutjämning baseras på ett tjugotal olika faktorer inom bl.a. områdena barnomsorg, grundskola, gymnasieskola, äldreomsorg, individ- och familjeomsorg, gator och vägar, svagt befolkningsunderlag etc. För att undvika drastiska förändringar av bidragen till enskilda kommuner och landsting föreslår utredningen att förändringarna införs successivt under en fyraårsperiod till år 2003. Förslag från regeringen kan väntas i april 1999.

Regional frihet och statligt ansvar – en principiell diskussion

I december 1998 överlämnade den parlamentariska regionkommittén (PARK) till regeringen delbetänkandet Regional frihet och statligt ansvar – en principiell diskussion (SOU 1998:166). Kommitténs uppgift var enligt direktiven (dir. 1997:80) dels att följa upp och utvärdera den försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning mellan stat och kommun som riksdagen har beslutat om, dels att utforma vissa förslag om den framtida regionala organisationen.

I det nämnda delbetänkandet beskrivs bakgrunden till den pågående försöksverksamheten med självstyrelseorgan i Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län som ett led i att ge medborgarna vidgade möjligheter att utöva ett inflytande över den regionala samhällsverksamheten. Under 1990-talet har länsstyrelserna fått svårare att svara för sektorsövergripande planering, samordning och utveckling. Framväxten av en sektorsvis regionalisering – och därmed fjärmandet från länsstyrelseorganisationen – har i sig inneburit att den regionala förankringen och länsvisa överblicken successivt har tunnats ut, sägs det i betänkandet. Samtidigt har länsstyrelsernas arbetsinriktning utöver traditionell myndighetsutövning utvecklats alltmer mot helhetssyn och samordnat agerande. Länsstyrelsernas övergripande och samordnande roll har markerats.

I delbetänkandet pekas särskilt på länsstyrelsernas uppdrag att genom sektorsövergripande insatser främja regional utveckling. Regionalpolitiska hänsynstaganden inom olika verksamhetsområden är betydelsefulla för den regionala utvecklingen, sägs det. Utvecklingen inom en del regioner under

senare tid har fäst uppmärksamhet på behov av en ökad helhetssyn inom ytterligare sektorer. Brister i helhetssynen vid t.ex. utformningen av nya organisationsstrukturer inom statliga verksamheter har inverkat negativt på den geografiska fördelningen av sysselsättningen. Det har också försvårat möjligheterna att få en väl fungerande regional samordning. Besparingseffekterna inom en enskild sektor – som ofta använts som argument för storregionalisering – har visat sig motverkas av ökade utgifter inom andra sektorer. Vidare relateras att regeringen har anfört att man fortlöpande bör se till att det finns tillgång till uppdaterad information om förändringar i den statliga förvaltningen.

För att markera att landstingen i de nybildade länen är regionala självstyrelseorgan också för nya regionala samhällsverksamheter får landstingsfullmäktige kallas regionfullmäktige. I försökslänen har självstyrelseorganen också uppdraget att leda, driva och samordna arbetet med regionala tillväxtavtal. Gemensamt för försökslänen är att länsstyrelsens roll som koordinator för länets utveckling och framtid tonas ner till förmån för mer av inflytande hos de lokalt och regionalt förtroendevalda. Länsstyrelsens uppgift att verka för att statliga intressen i länet samordnas förändras dock inte, påpekas det i delbetänkandet.

Kommitténs förslag i delbetänkandet rör delegering av uppgifter till länsstyrelsen, kontrollinstrumenten i form av länsstyrelsens tillsyn, uppföljning och utvärdering, överklagningsinstitutet och samordning av statlig verksamhet på regional nivå. Beträffande sistnämnda punkt menar kommittén att ett syfte med samordningen är att tillgodose kommunernas behov av att få möta en samlad stat. Detta kräver en stark samordnande statlig instans på regional nivå. Enligt kommittén bör därför länsstyrelsens ansvar för samordningen av den regionala statliga verksamheten utvecklas.

Kommittén har även redovisat rapporten I skärningspunkten – Landshövdingarna och den centrala och regionala samordningen (SOU 1998:168). I rapporten diskuteras landshövdingarnas roll och uppgifter utifrån en intervjuundersökning med nuvarande och tidigare landshövdingar. Författaren, fil.dr Peter Ehn, ansvarar själv för innehållet.

Enligt direktiven skall kommittén redovisa sitt slutbetänkande senast den 1 oktober år 2000.

Lokala demokratiexperiment – exempel och analyser

Den parlamentariskt sammansatta Demokratiutredningen (dir. 1997:101) analyserar den svenska folkstyrelsens förutsättningar inför 2000-talet. Det sker i ljuset av bl.a. globaliseringen, den nya IT-tekniken, förnyelsearbetet inom offentlig förvaltning och folkrörelsernas förändringar. Vid sekelskiftet skall utredningen presentera en sammanvägd analys i ett slutbetänkande. Från Demokratiutredningen har redovisats olika rapporter i en skriftserie, bl.a. rapporten Lokala demokratiexperiment – exempel och analyser (SOU 1998:155). Demokratiutredningens ledamöter har inte tagit ställning till rapportförfattarens (fil.dr Stig Montin) synpunkter. Nya uttryck för lokal självstyrelse beskrivs, t.ex. kommunala folkomröstningar, medborgarpaneler och kollektivt brukarinflytande.

Nyligen har betänkandet Kassaservice (SOU 1998:159) av Betalserviceutredningen presenterats. Den nuvarande ordningen vad gäller kassaservice på landsbygden, som innebär att lantbrevbärarna erbjuder kassaservice varje vardag, är enligt utredningens bedömning väl generös. En rimlig anpassning till efterfrågan kan vara att kassaservice erbjuds en dag i veckan samt de dagar då pensionerna utbetalas. Utredningen anför att lantbrevbärarnas brevutbärning inte påverkas av utredningens förslag eftersom den postala servicen inte omfattas av utredningens uppdrag. Utredningens argument för den föreslagna ordningen är att en marknadslösning med ett kompletterande offentligt ansvar för vissa regioner och individer skulle ansluta till jämförbara offentliga åtaganden. Regionala och lokala organ kan enligt utredningen flexibelt samordna det stöd som krävs för att en levande glesbygd skall kunna behållas. Utredningen föreslår att förordningen (1994:577) om landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service ändras så att det blir möjligt för länsstyrelserna att ge stöd även till kassaservice. Den nuvarande statliga ersättningen till Posten AB bör helt tas bort, anføres det.

Utredning om den framtida regionalpolitiken (sammanfattning av direktiven)

Regeringen har den 21 januari 1999 beslutat tillkalla en kommitté med parlamentariskt inflytande med uppgift att lämna förslag om hur den svenska regionalpolitiken skall inriktas och utformas under 2000-talets början. Denna utredning aviserades redan i den regionalpolitiska propositionen våren 1998 (prop. 1997/98:62).

I direktiven (dir. 1999:2) anføres att bakgrunden till utredningen är väsentliga förändringar i förutsättningarna att bedriva regionalpolitik i Sverige, bl.a. den accelererande utvecklingen av produktions- och informationstekniken, den alltmer internationaliserade ekonomin och Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Med regionalpolitik avses åtgärder inom alla politikområden som syftar till att påverka utvecklingen i geografiska områden med regionalpolitiska problem. Härmed avses områden som, mätt på olika sätt, utvecklas avsevärt sämre än andra.

Den stabilitet i befolkningsutvecklingen som uppnåddes under 1970- och 1980-talen har på senare år återigen bytts till kraftiga befolkningsomflyttningar. Folkmängden har under senare år minskat kraftigt inte bara i glesbygd samt i små och medelstora kommuner utan även i många stora industriorter och i de flesta av Sveriges län.

Vidare är det viktigt att den tradition av solidaritet och sammanhållning som hittills präglat det svenska samhället inte bryts.

Kommittén skall enligt direktiven

- analysera de senaste årtiondenas regionala utveckling och orsakerna till denna,
- analysera regionalpolitikens effekter,
- bedöma den framtida regionala utvecklingen,

- utarbeta en strategi för regional balans och lämna förslag till övergripande mål och effektmål för den framtida regionalpolitiken,
- föreslå vilka olika medel som kan behövas för att uppnå dessa mål, samt
- särskilt behandla den regionala utvecklingen i glesbygden respektive landsbygden.

Kommitténs arbete skall utgå från lokala arbetsmarknader som minsta enheter och därifrån utvidgas till att avse förhållanden inom större regioner, t.ex. län och landsdelar. I sitt arbete skall kommittén i alla väsentliga frågor beakta hur den framtida regionalpolitiken kan bidra till en ekologisk hållbar utveckling samt till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Uppdraget skall redovisas senast den 31 augusti 2000.

De senaste årtiondenas regionala utveckling och orsakerna till denna

I direktiven sägs att kommittén skall behandla befolkningsutvecklingen som ett viktigt mått på den regionala utvecklingen men att även andra mått, t.ex. sysselsättningsmått, bruttoregionprodukt, arbetslöshet samt andra ekonomiska och välfärdspolitiska variabler, skall användas. Vidare skall kommittén göra internationella jämförelser. I första hand skall utvecklingen i de övriga nordiska länderna, i Östersjöregionen och i Europeiska unionen analyseras.

Regionalpolitikens effekter

Ett viktigt led i kommitténs arbete skall vara att bedöma den hittillsvarande regionalpolitikens effekter på den regionala utvecklingen. Kommittén bör göra en samhällsekonomisk analys av de intäkter och kostnader som den hittillsvarande regionalpolitiken bedöms ha medfört. Även om det är svårt att mäta effekterna av regionalpolitiska åtgärder bör kommittén anstränga sig för att göra detta. Metodutveckling kan behöva initieras. Bedömningen av regionalpolitikens effekter skall omfatta både den ”stora” och den ”lilla” regionalpolitiken. Vad beträffar den ”lilla” regionalpolitiken skall kommittén i första hand bedöma resultaten av olika former av företagsstöd och den allt större projektverksamhet som länsstyrelserna bedrivit under senare år. Bedömningen skall särskilt gälla hur åtgärderna bidragit till att uppfylla målet för verksamheten inom utgiftsområdet, dvs. att underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken. Projektverksamheten är svår att utvärdera och nya metoder kan behöva utvecklas, sägs det i direktiven.

Kommittén skall ta del av utvärderingarna av strukturfondernas hittillsvarande effekter och låta dem ingå i en sammanvägd bedömning av resultatet av olika regionalpolitiska åtgärder i Sverige.

Den framtida regionala utvecklingen

Vidare skall kommittén bedöma hur den regionala utvecklingen kan väntas bli under de närmaste fem till tio åren i olika typer av orter och regioner i

Sverige om regionalpolitiken bedrivs i huvudsak i samma former och med samma intensitet som för närvarande. Prognoser över befolkningen samt bedömningar av utvecklingen vad gäller t.ex. näringsliv, sysselsättning, arbetslöshet, utbildningsnivåer, inkomster och förmögenheter i olika orter och regioner skall ingå i analysen. Kommittén skall belysa om statens roll i den framtida regionalpolitiken kan väntas bli väsentligt förändrad.

Strategi för regional balans och mål för den framtida regionalpolitiken

De gällande övergripande målen för regionalpolitiken innebär att den skall skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Regionalpolitiken skall också motverka regionala obalanser.

Kommittén skall utarbeta en strategi för regional balans och lämna förslag till övergripande mål och effektmål för den framtida regionalpolitiken. Härvid bör förslag till regionalpolitiska delmål lämnas för flera viktiga politikområden. Förslagen skall beakta det ökade behovet av att kunna mäta effekterna av politiken med hänsyn till målen. Ett skäl till att bedriva regionalpolitik är att effektivare kunna utnyttja befintligt samhällskapital i form av t.ex. bostäder, skolor, sjukhus, industrilokaler och vägar. Ett ekonomiskt underutnyttjande av mäns och kvinnors möjligheter och vilja till arbete och andra resurser i olika delar av landet minskar också den samhällsekonomiska effektiviteten och bör vägas in i bedömningen.

Andra skäl till att bedriva regionalpolitik är fördelningspolitiska, t.ex. vinsterna med en jämn fördelning av välfärden mellan människor och med valfrihet i arbete och boende över hela landet. Kommittén skall som ett led i ställningstagandet till målen för den framtida regionalpolitiken väga samman de fördelningspolitiska effekterna med den samhällsekonomiska analysen. Kommittén skall lämna förslag till alternativa mål av olika karaktär och göra prioriteringar mellan de olika alternativen med hänsyn till bl.a. de medel som krävs för att uppfylla målen. I detta sammanhang skall det även övervägas om olika mål bör sättas för olika typer av orter och områden eftersom politiken omfattar områden med mycket olika förutsättningar.

Kommittén skall även analysera samband mellan ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och regional balans.

Medel för den framtida regionalpolitiken

Den nya perioden för EG:s regional- och strukturpolitik avses gälla åren 2000–2006. Det förutses att samordningen med den nationella regionalpolitiken ökar. EG-kommissionen har vidare beslutat om nya regler för bl.a. regionalpolitiska företagsstöd som skall gälla fr.o.m. år 2000.

En annan viktig utgångspunkt är den nya regionala näringspolitiken över hela landet, som initierats av regeringen. Regionalpolitiken utgör en viktig del i de nya tillväxtavtalen.

Kommittén skall också beakta att det i första hand är åtgärder inom den ”stora” regionalpolitiken som är avgörande för den framtida regionala utvecklingen.

Vidare skall kommittén överväga möjligheterna att ta till vara de mänskliga resurser som invandringen tillfört Sverige för att t.ex. öka småföretagandet i regionalpolitiskt prioriterade områden.

Kommittén skall beräkna eventuella budgetmässiga effekter av sina förslag inom olika politikområden. En fråga som skall diskuteras i detta sammanhang är hur regionalpolitiska överväganden på ett bättre sätt än för närvarande kan belysas och hanteras inom olika sektors beslutsprocesser.

Vad gäller de direkta företagsstöden skall kommittén främst lämna principiella förslag till eventuella förändringar, t.ex. användningen av investeringsstöd eller driftstöd, bidrag eller lån i samband med investeringsstöd. EG:s statsstödsregler skall beaktas.

Regionalpolitiken skall bidra till att öka den ekonomiska tillväxten i landet genom att bl.a. stödja ett i den internationella konkurrensen lönsamt näringsliv. Kommittén skall överväga den framtida användningen av driftstöd till företag i de mest utsatta regionerna från effektivitets- och konkurrenssynpunkt.

Däremot skall kommittén inte lämna förslag till stödområdesindelning, sägs det i direktiven, bl.a. eftersom dessa frågor numera i stor utsträckning bestäms av regler utfärdade av EG-kommissionen.

Den regionala utvecklingen i glesbygden respektive landsbygden

Även gles- och landsbygdsfrågorna skall ingå i utredningsarbetet. Med glesbygds- respektive landsbygdspolitik avses åtgärder inom alla politikområden som syftar till att påverka den regionala utvecklingen i sådana områden. Kommitténs förslag beträffande glesbygds- och landsbygdspolitiken skall vara samordnade med övriga förslag. I detta arbete skall kommittén skilja mellan t.ex. utpräglad glesbygd och tätortsnära landsbygd eftersom dessa områden har mycket olika utvecklingsförutsättningar. Kommittén skall särskilt behandla glesbygdens och landsbygdens framtida utvecklingsmöjligheter och näringslivsförutsättningar. Småskalig livsmedelsförädling och andra till jordbruket knutna verksamheter kan behöva vidareutvecklas med hänsyn till bl.a. deras roll för sysselsättning, miljö och turism.

Kommittén skall även lämna förslag vad avser glesbygdens och landsbygdens roller i en omställning till ett ekologiskt och kulturellt hållbart samhälle samt grundläggande servicefrågor, både när det gäller samhällelig och kommunal service.

Allmän inriktning av regionalpolitiken

Motionerna

Vänsterpartiet anför i motion 1998/99:N335 att en framgångsrik regionalpolitik bygger på en helhetssyn, utgår från regionens egna förutsättningar och förmår, genom lokal och regional förankring, mobilisera regionens egna utvecklingskrafter. Underifrånperspektivet måste vara vägledande. Det är viktigt att finna metoder att stoppa och vända den pågående utflyttningen från regionerna till storstäder och universitetsstäder. Alla regioner är bero-

ende av hög tillväxt. Motionärerna betonar vikten av kunskapsutveckling och teknikförnyelse för att de i dag utsatta regionerna skall vara konkurrenskraftiga.

Vänsterpartiet anser att verksamheten med nationella och regionala resurscentrum bör utvecklas och garanteras en långsiktig finansiering. Länsstyrelsen bör vara huvudman för regionala resurscentrum och kommunerna på motsvarande sätt för lokala resurscentrum. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna inför budgetpropositionen år 2000. Jämställdhetsperspektiv måste genomsyra regionalpolitiken mer än i dag, anför det. Det regionala företagsstödet bör riktas till kvinnor i lika stor omfattning som till män. Vänsterpartiet föreslår att kvinnor skall vara representerade med minst 40 % i regionala beslutsgrupper samt att länsstyrelserna skall ges i uppdrag att kartlägga och utveckla en länsstrategi för att säkra kvinnors rätt till arbete och rimliga livsvillkor.

I *Kristdemokraternas* kommittémotion 1998/99:N274 framhålls att regionalpolitikens uppgift är att bidra till att utveckla livskraftiga regioner i hela landet. Utbildning, infrastruktur och goda villkor för företag och företagande är grundläggande. En generell politik som är inriktad på ett bättre företagar-klimat, tillväxt och nya jobb skapar de bästa förutsättningarna för ökad sysselsättning även i svagare regioner. Näringsliv och offentlig sektor i glesbygd bör kompenseras för långa avstånd, små lokala marknader, brist på utbildad personal etc. Eftersom basen för sysselsättning och boende på landsbygden är konkurrenskraftiga jordbruks- och livsmedelsföretag, krävs det ur konkurrenssynpunkt att de skatter som slår hårt mot dessa företag, t.ex. el- och dieselbeskattningen, sänks.

Det är i första hand regionerna själva som skall ta ansvar för sin utveckling. Ökad kommunal självstyrelse och regional självstyrelse genom direktvalda regionala fullmäktige stärker kommunernas och regionernas möjligheter att ta detta ansvar, anför motionärerna.

Den statliga sektorspolitiken måste ta regionalpolitiska hänsyn. Samordning och helhetssyn över sektorsgränserna måste vara vägledande.

En viktig del av infrastrukturen är en fungerande postgång som är heltäckande och omfattar hela landet, påpekas det.

Centerpartiet anför i motion 1998/99:N337 att inriktningen skall vara att skapa goda möjligheter till uthållig ekonomisk tillväxt och utveckling i hela Sverige. En utgångspunkt är att fler vill ta ett större ansvar över sin egen närmiljö och kunna delta i samhällsplaneringen. En politik för utveckling handlar inte i första hand om stöd och bidrag utan om att ta till vara den kreativitet som finns lokalt. En ny regionalpolitik bör kännetecknas av att den har ett tydligt mål om utveckling i hela Sverige, överordnat alla politikområden.

För att skapa livskraftiga områden är det enligt Centerpartiet en förutsättning att det finns grundläggande samhällsservice i hela landet, bl.a. post- och teleförbindelser och infrastruktur. Riksdagen bör av regeringen begära förslag till en garanterad grundservice. Bristen på samordning mellan olika samhällssektorer är påtaglig. Bolagiseringar, avregleringar och privatiseringar har bidragit till ett svåröverblickbart lapptäcke av organisationer. En utvärdering bör göras av de bolagiseringar som gjorts och vilka effekter detta

fått för den regionala utvecklingen. Vidare behövs det regelförändringar som möjliggör ett mer lokalt utvecklingsarbete, bl.a. en fjärde planeringsnivå, anför motionärerna. De anför vidare att kvinnors företag missgynnas av reglerna för småföretagsstöd. Reglerna bör därför ses över.

Härefter redovisas *övriga motioner*. I motion 1998/99:N248 (s) framhåller motionärerna vikten av att integrera ett jämställdhetsperspektiv i regionalpolitiken. De anser att det aviserade kommittéarbetet bör inbegripa frågor om länsstyrelsernas roll när det gäller jämställdhetsarbete samt en översyn av regelsystemet för företagsstöd, så att inte kvinnliga företagare missgynnas.

Skogslänens särskilda problem tas upp i motionerna 1998/99:N282 (s) och 1998/99:N285 (s). Mot bakgrund av befolkningsminskningen i skogslänet bör de regionalpolitiska stödformerna, indelningen i stödområden och olika hinder för kvinnorna att verka i dessa regioner ses över. Vidare föreslås specialdestinering av resurser till regionala och lokala resurscentrum m.fl. åtgärder.

I motion 1998/99:N310 (m) föreslås att helt nya riktlinjer för närings- och regionalpolitiska stöd införs eftersom det finns tecken som tyder på att stöden snedvrider konkurrensen på ett sådant sätt att företag, som inte får stöd, drabbas.

I motion 1998/99:N327 (c) begärs en kraftfull regionalpolitik. Enligt motionären är det viktigt att utreda hur en tydlig, medveten och kraftfull regionalpolitik kan förenas med EG:s strukturfonder.

I motion 1998/99:N237 (fp) anser motionärerna att målet för regionalpolitiken bör vara att öka den enskildes möjligheter att fritt välja arbete och bostadsort. Därför bör politiken snarast läggas om i en riktning som syftar till att skapa fler jobb genom företagande. Vidare är en ekonomisk politik som befrämjar allmän tillväxt nödvändig för småföretagen och möjligheterna till sysselsättning och utkomst i landsbygden. Motionärerna framhåller att högre utbildning måste bli tillgänglig för fler personer i Sverige, bl.a. genom distansundervisning. En sådan metodik bör utvecklas för såväl gymnasieskolor på landsbygden som för universitet och högskolor. Vidare pekar motionärerna på kulturens betydelse för regionalpolitiken.

Regional utveckling bygger på samverkan, anför det i motionen. Ytterligare vägar bör prövas för att säkerställa service, till exempel genom att statliga myndigheter prövar möjligheten att köpa tjänster genom privata företag.

I motion 1998/99:N338 (fp) anför det att avståndet mellan valda och väljare är för stort. Motionärerna framhåller att gemensamma grundläggande värderingar såsom demokrati, jämställdhet och tolerans samt ett gemensamt språk är nödvändigt.

Vissa kompletterande uppgifter

Förutom de utredningsbetänkanden och utredningsdirektiv m.m. som har refererats i inledningen redovisas här – ämnesområdesvis – vissa kompletterande uppgifter.

Utbildningens roll i regionalpolitiken behandlades senast våren 1998 i arbetsmarknadsutskottets betänkande 1997/98:AU11. Arbetsmarknadsutskottet betonade starkt utbildningens betydelse för regional utveckling. Därvid anslöt sig utskottet till den bedömning som gjordes i den senaste regionalpolitiska propositionen (prop. 1997/98:62), nämligen att dagens och morgondagens arbetsmarknad kräver alltmer kvalificerad och återkommande utbildning. Arbetsmarknadsutskottet tillstyrkte regeringens förslag om att den decentraliserade utbildningen och distansutbildningen skulle byggas ut med minst 1 500 platser senast år 2000, i första hand inom stödområde 1. Vidare tillstyrktes regeringens förslag om inrättande av en delegation och ett utvecklingscentrum för IT-baserad distansundervisning i Härnösand.

När det gäller distansutbildningsmyndigheten i Härnösand kan det tilläggas att regeringen i maj 1998 tillkallade en organisationskommitté med uppdrag att planera och förbereda verksamheten vid den nya myndigheten. Enligt kommittén för distansutbildningscentrum bör verksamheten komma i gång senast den 1 juli 1999.

Utveckling av distansutbildning också på grundläggande och gymnasial nivå är ett viktigt instrument enligt vad som sägs i den regionalpolitiska propositionen. Inom ramen för kunskapslyftet sker i dag omfattande insatser inom distansutbildningsområdet. Inte minst gäller det mindre kommuner i glesbygd, anförde regeringen.

I samma proposition gör regeringen bedömningen att kulturen är en betydelsefull faktor för regional utveckling. Regeringen aviserade därför att den ämnade avsätta totalt 30 miljoner kronor för att under en försöksperiod om tre år, med början år 1998, initiera lokala och regionala utvecklingsprojekt inom kulturområdet med syfte att främst i stödområdena stärka regional utveckling och kulturell infrastruktur. Enligt regeringsbeslut den 17 juli 1998 har regeringen uppdragit åt Statens kulturråd att under åren 1998–2000 initiera och stödja kulturprojekt enligt ovan. Vid bidragsfördelningen bör Kulturrådet verka för att samspelet mellan teknikutveckling och möten mellan det levande kulturbudet lyfts fram, liksom samverkan mellan regionala respektive lokala aktörer och den nationella nivån.

Det kan tilläggas att länsstyrelserna förfogar över projektmedel ur anslaget för allmänna regionalpolitiska åtgärder, vilka de även kan använda till delfinansiering av kultursatsningar. Kulturprojekt kan också ingå i de nya regionala tillväxtavtalen.

Konkurrensförutsättningar för jordbruksnäringen

I slutet av december 1998 presenterade regeringen ett antal nya insatser för att förenkla för mindre företag. Många jordbruksföretag torde kunna inräknas i denna grupp. Bland annat skall alla förslag till nya regler som har betydelse för näringslivets verksamhet granskas ur ett mindre företags perspektiv. Detta innebär bl.a. att offentliga utredningar och myndigheter i fortsättningen måste göra en konsekvensanalys av alla regler som kan komma att föreslås. De nya bestämmelserna om konsekvensanalys trädde i kraft den 1 februari

1999 enligt förordning (1998:1820) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor. Näringsutskottet kommer att behandla förenklingsfrågorna i sitt betänkande om vissa näringspolitiska frågor (bet. 1998/99:NU6), vilket avlämnas inom kort.

Även företagsskattefrågorna och särreglerna för fåmansföretag har varit föremål för successiva justeringar under senare år.

När det gäller energibeskattningen för jordbruket har finansminister Erik Åsbrink den 20 januari 1999 svarat på en fråga (1998/99:232) av Dan Ericsson (kd) om jordbrukets ekonomiska villkor. Finansministern framhöll att det inom Regeringskansliet för närvarande pågår en genomgripande översyn av energibeskattningen inom en interdepartemental arbetsgrupp, Energiskattegruppen. Inom ramen för Energiskattegruppens arbete ingår bl.a. att analysera utformningen av energibeskattningen för jordbruksnäringen. Vidare, sade finansministern, har nyligen överläggningar inletts om skattepolitikens framtida utformning med företrädare för samtliga riksdagspartier. Jordbrukets energibeskattning kan även komma att aktualiseras i samband med dessa överläggningar. Finansministern ansåg att resultatet av det pågående arbetet borde avvaktas innan han var beredd att ta ställning till frågor rörande den framtida utformningen av jordbrukets energibeskattning.

Vidare bör nämnas att miljö- och jordbruksutskottet den 26 januari 1999 anordnade en offentlig utfrågning om jordbruks- och trädgårdsnäringens situation, då även de här berörda frågorna kom upp till diskussion.

Konkurrenssnedvridande företagsstöd

Utskottet har helt nyligen i sitt betänkande 1998/99:NU2 om utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling avstyrkt ett motionsyrkande om konkurrenssnedvridande företagsstöd. Utskottet framhöll i betänkandet att det var medvetet om att företagsstöden kan medföra en risk för snedvridande av konkurrensen. Därför ansåg utskottet att det är positivt att konkurrensspekter vägs in i de flesta stödformer vid bedömningen av hur stort stöd som bör lämnas. Vidare anförde utskottet att Europeiska kommissionens synsätt innebär att de snedvridningar av konkurrensen som är förbundna med regionalpolitiska stöd kan försvaras om vissa principer och regler följs. Stöden bör därför, enligt kommissionen, endast användas sparsamt och förbli koncentrerade till de minst gynnade områdena. Utskottet instämde i kommissionens synsätt i det ovan nämnda betänkandet.

Postservice

Frågan om postservice i hela landet behandlades senast av trafikutskottet våren 1998 i betänkande 1997/98:TU13. Trafikutskottet framhöll att det var av avgörande betydelse för såväl privatpersoner som företag, organisationer och offentlig förvaltning att det finns en fungerande postservice i alla delar av landet. Genom postlagen (1993:1684) har staten ansvaret för en rikstäckande post- och kassaservice. Vidare ålåg det Sverige såsom medlem av EU att senast den 21 januari 1999 följa bestämmelserna i det s.k. postdirektivet. Detta innebär en skyldighet att säkerställa en samhällsomfattande posttjänst,

dvs. stadigvarande tillhandahållna posttjänster av fastställd kvalitet inom hela landet till rimliga priser. Enligt trafikutskottet innebär postdirektivet nya krav och ett understrykande av att det är användarnas behov och önskemål som skall sättas i centrum. I likhet med regeringen ansåg trafikutskottet att det servicemål som staten skall ange för posttjänsten i hela landet skall vara en insamling minst fem dagar i veckan av postförsändelser upp till 20 kilo. Vid den aktuella tidpunkten fanns det endast ca 1 500 svenska hushåll – främst i extrem glesbygd i fjällvärlden och ytterskärgården – som inte hade femdagarsservice. I avtal med Posten AB skulle det anges att detta antal inte skulle få öka. Denna målsättning fann trafikutskottet rimlig och godtagbar.

Den under våren 1999 aviserade postpropositionen kommer enligt information från Regeringskansliet inte att beröra servicefrågor utan frågor om den postala infrastrukturen, dvs. postnummer- och postboxsystem m.m.

Nyligen har betänkandet Kassaservice (SOU 1998:159) av Betalserviceutredningen lagts fram. En sammanfattning av detta betänkande har redovisats i det föregående.

Demokrati-, sektors- och integrationsfrågor

Den parlamentariska regionkommitténs delbetänkande Regional frihet och statligt ansvar – en principiell diskussion (SOU 1998:166) har refererats i inledningen till detta betänkande.

Vidare kan erinras om att en särskild utredare har fått i uppdrag att kartlägga vilka särskilda svårigheter som personer med utländsk bakgrund kan möta i samband med att de startar och utvecklar egna företag (dir. 1998:1). Enligt uppgift skall utredaren redovisa sitt uppdrag till regeringen före den 1 maj 1999.

Kvinnor och regionalpolitik

Enligt regleringsbrevet för år 1999 skall Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) ansvara för projektet Nationellt resurscentrum för kvinnor. Detta projekt stöder verksamhet och projekt vid regionala och lokala resurscentrum för kvinnor. Regeringen anger vidare i regleringsbrevet att NUTEK skall redovisa insatser och resultat av verksamheten med resurscentrum i sin årsredovisning för år 1999. Senast den 29 mars 1999 skall NUTEK till regeringen lämna förslag om vilka åtgärder som bör vidtas långsiktigt för att stimulera utvecklingsarbetet med att införliva ett könsperspektiv i olika verksamheter och för att tillförsäkra att en verksamhet i syfte att stimulera kvinnors företagande bedrivs lokalt och regionalt. Särskild vikt skall läggas vid företagsfrämjande och tillväxtinriktad verksamhet. Därutöver skall NUTEK lämna förslag om när och hur projektet Nationellt resurscentrum för kvinnor bör avslutas i syfte att åstadkomma ett tydligare lokalt och regionalt ansvar för frågorna.

I regleringsbrevet för budgetåret 1999 avseende vissa anslag inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling anges att NUTEK skall avsätta lägst 16 miljoner kronor av tilldelad bemyndiganderam för stöd till projekt vid regionala och lokala resurscentrum för kvinnor. Stöd skall ges till

tillväxtorienterade projekt med inriktning på näringslivsutveckling och sysselsättning. Medlen förutsätter annan finansiering med minst 50 %. NUTEK får dessutom avsätta högst 3,5 miljoner kronor av tilldelat anslag för förvaltningskostnader för projektet Nationellt resurscentrum för kvinnor.

Näringsminister Björn Rosengren besvarade i februari 1999 en fråga (1998/99:287) av Ulla Hoffman (v) angående avveckling av Nationellt resurscentrum för kvinnor. Näringsministern anförde att regeringen ännu inte har tagit ställning till om, och i så fall i vilken form, Nationellt resurscentrum skall fortsätta sitt arbete när projekttiden är slut efter år 1999. Ett sådant ställningstagande kommer heller inte att ske förrän NUTEK har redovisat det uppdrag som gavs av regeringen i regleringsbrevet för år 1999.

Enligt tidigare riksdagsbeslut skall minst 40 % av förväntade nya arbetstillfällen till följd av beviljade regionala utvecklingsbidrag och sysselsättningsbidrag tillfalla vardera könet. Detta mål har under en följd av år inte uppnåtts varför regeringen uppdrog till NUTEK att närmare analysera möjligheterna att uppnå könskvoteringsmålet inom regionalpolitiken. I februari 1999 avrapporterade NUTEK uppdraget till regeringen genom en skrivelse och en rapport, utarbetad av IM-gruppen i Uppsala. Av rapporten framgår att preliminära siffror för år 1998 visar att målet om 40 procent för vardera könet har uppnåtts, men att det finns regionala och branschmässiga skillnader. I NUTEK:s skrivelse till regeringen framfördes därför att NUTEK härnäst kommer att göra en uppdelning av statistiken så att en redovisning kan ske branschvis per län. NUTEK uttalade vidare att verket gärna medverkar till att stimulera till försöksprojekt i län med branscher med sned könsfördelning. Avslutningsvis instämde NUTEK i IM-gruppens rapport och pekade på de nya möjligheter till jämnare könsfördelning som öppnas i och med arbetet med tillväxtavtalen. Detta är positivt för landets alla regioner enligt NUTEK.

Beträffande det regionala företagsstödet finns det ännu bara i begränsad omfattning möjligheter att producera statistik över hur stor del av stödet som kommer kvinnors företag respektive mäns företag till del. Som kvinnors företag betecknas företag som drivs av kvinnor och som mäns företag sådana som drivs av män. Ett företag som drivs av exempelvis en familj betecknas som samägt företag. Enligt information från NUTEK kan en uppföljning av kvinnors respektive mäns företag endast göras beträffande landsbygdsstödet.

Ett uttag av information (från databasen STINS) av beviljat landsbygdsstöd till kvinnors respektive mäns företag har försöksvis gjorts av NUTEK. Resultatet sammanfattas i tabellen på nästa sida. Av sammanställningen framgår att 25 % av det antal företag som mottagit landsbygdsstöd år 1997 är kvinnors företag eller samägda företag. (För jämförelsens skull skall nämnas att enligt NUTEK:s statistik, baserad på uppgifter från SCB, startade kvinnor 28 % av alla nya företag år 1997, en ökning från 17 % i början av 1990-talet.)

Antal företag som beviljats landsbygdsstöd i respektive län, år 1997

Län	Antal företag totalt	Antal kvinnoföretag	Antal samägda företag	Kvinnoföretag och samägda företag i % av samtliga
Stockholm	52	20	3	44
Uppsala	1	1	0	100
Södermanland	16	9	1	62
Östergötland	83	14	7	25
Jönköping	32	10	2	37
Kronoberg	145	27	17	30
Kalmar	168	24	17	24
Gotland	38	12	7	50
Blekinge	101	9	1	10
Skåne	31	14	0	45
Halland	27	11	6	63
Göteborg och Bohus	87	24	8	37
Älvsborg	61	12	3	25
Skaraborg	23	14	1	65
Västra Götaland ¹	7	3	0	43
Värmland	102	12	3	15
Örebro	173	31	5	21
Västmanland	102	26	1	26
Dalarna	338	65	16	24
Gävleborg	335	73	8	24
Västernorrland	281	74	16	32
Jämtland	278	51	5	20
Västerbotten	344	48	7	16
Norrbotten	290	39	29	23
Riket	3115	623	163	25

Källa: NUTEK

¹Stödet registrerat år 1998, men avser år 1997 i dåvarande län

Det mål som hittills har kunnat följas upp gäller antal nyanställda, uppdelat på män och kvinnor, till följd av de statliga regionalpolitiska stöden. Enligt statistiken för år 1997 har följande sysselsättningsökning kommit till stånd tack vare stöd som beviljats under året.

Stöd	Beräknad sysselsättningsökning, antal	Varav kvinnor, antal
Regionalt utvecklingsstöd	2 835	961 (34 %)
Landsbygdsstöd	5 303	1 449 (27 %)
Småföretagsstöd	1 695	492 (29 %)

Källa: NUTEK

Det kan vidare erinras om att den nya förordningen (1998:1634) om regionalt utvecklingsarbete, vilken trätt i kraft den 15 januari 1999, innehåller en bestämmelse om att den regionala utvecklingsstrategin skall innehålla en analys av de specifika utvecklingsmöjligheterna i länet som helhet och i dess olika delar med beaktande av ekologisk hållbarhet samt jämställdhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att ett antal av de i motionerna berörda frågorna har behandlats i arbetsmarknadsutskottets betänkande 1997/98:AU11 i samband med behandlingen av proposition 1997/98:62 om regional tillväxt. Vissa frågor har berörts av näringsutskottet i samband med behandlingen av budgetpropositionen hösten 1998 i betänkande 1998/99:NU2.

Därefter har ytterligare steg tagits för att öka kunskaperna och ta fram bättre underlag för den politiska processen när det gäller de regionalpolitiska frågorna. I vissa frågor har konkreta beslut tagits i syfte att föra utvecklingen framåt. Icke desto mindre anser utskottet att befolkningssituationen och utflyttningen från i första hand skogslänen, men också från andra regioner, till storstäderna är oroväckande.

Utskottet välkomnar den nyligen beslutade utredningen om den framtida regionalpolitiken (dir. 1999:2) men noterar samtidigt att regeringen aviserade denna redan våren 1998 i den regionalpolitiska propositionen 1997/98:62. Utskottet hoppas att utredningen kan ta igen något av tempoförlusten i sitt arbete med underlag för en ny och tillväxtinriktad regionalpolitik. Utredningsarbetet får dock inte innebära att den politiska diskussionen om den regionala utvecklingen enbart kommer att ske inom utredningens ram.

I stället för den hittillsvarande inriktningen på många olika och komplicerade bidragsformer bör inriktningen vara att näringslivet ges mera generella villkor och ett bättre klimat för företagande och entreprenörskap. Då elimineras riskerna att företagsstöd och bidrag snedvrider konkurrensen vilket minskar effektiviteten i samhällekonomin.

En ny regionalpolitik bör kännetecknas av bl.a. följande. En likvärdig grundservice måste finnas tillgänglig över hela landet. Sektorspolitiken måste brytas och samordningen öka på alla nivåer. Lika förutsättningar skall tillskapas för kvinnor och män att leva och bo på landsbygden. Särskilt bör företagsstöden utvärderas ur ett könsperspektiv. I här berörda frågor delar utskottet de uppfattningar som framförs i motionerna 1998/99:N238 (c) och 1998/99:N337 (c).

Bidrag bör växlas mot sänkta skatter och avgifter. Särskilt viktigt är det att skapa förutsättningar som gör att s.k. mikroföretag, ofta med kvinnor som drivande kraft, och små företag stimuleras att växa liksom att nya företag startas. En öppning för konkurrens inom den offentliga sektorn skulle i många fall gynna kvinnors företagande.

Ett mer dynamiskt företagande och fler riktiga arbeten kräver insatser i huvudsak på andra områden än det regionalpolitiska området, nämligen i första hand i fråga om skatterna, arbetsmarknaden, Sveriges engagemang i EU, energiförsörjningen och kunskapsutvecklingen. På samtliga dessa områden saknar regeringen ett alternativ som har förutsättningar att fungera, såväl nationellt som på det regionala planet.

Utskottet vill framhålla att näringspolitikens uppgift är att skapa förutsättningar för ett väl fungerande näringsliv. Erfarenheterna av dagens s.k. lilla regionalpolitik visar att politiska insatser endast i begränsad omfattning kan utjämna levnadsvillkoren mellan olika regioner. I stället för en traditionell lokalisering- och planeringspolitik behövs en politik som mobiliserar och uppmuntrar människor att ta egna initiativ och ta ansvar för både sig själva och sin bygd. Varje region och varje bygd har sin styrka och sina möjligheter som bäst kan tas till vara genom lokala initiativ.

Utskottets uppfattning när det gäller regionalpolitikens näringslivsfrågor överensstämmer med de uppfattningar som förs fram i motionerna 1998/99:N310 (m), 1998/99:N274 (kd) och 1998/99:N237 (fp). En framsynt regionalpolitik måste ta sin utgångspunkt i en genuin förståelse av företagandets villkor.

I motion 1998/99:N310 (m) har frågan om konkurrensnedvidande stöd aktualiserats. Enligt utskottets sätt att se är det viktigt att i framtiden förhindra att företagsstöd kan sätta konkurrensen ur spel på ett sådant sätt att företag utan stöd slås ut. Utskottet utgår från att denna fråga analyseras av utredningen med syfte att strama upp politiken på detta område.

Regeringens regionalpolitik klarar inte ens att kompensera för de direkta försämringar för glesbygden och företag i glesbygd som regeringen tagit initiativ till de senaste åren.

Med anledning av de ovan nämnda motionerna bör regeringen ges till känna vad utskottet anfört om den allmänna inriktningen av regionalpolitiken. Övriga behandlade motioner avstyrks i aktuella delar i den mån kraven inte tillgodoses genom utskottets ställningstagande.

Återförande av del av vattenkraftsvinster

Motionerna

I motionerna 1998/99:N232 (v), 1998/99:N283 (v), 1998/99:N335 (v), 1998/99:N327 (c) och 1998/99:N337 (c) begärs att regeringen lägger förslag om återförande av vattenkraftsvinster till de producerande länen. Motsvarande 1 öre per kWh från vattenkraft, producerad i de norra skogslänen, skulle ge drygt 500 miljoner kronor per år, konstateras det. Resurserna skulle användas till samhällsinvesteringar, t.ex. infrastruktur, utbildning och marknadsföring av besöksnäringen.

I motion 1998/99:N265 (mp) föreslås att den svenska regionalpolitiken ändras så att vinsterna från olika verksamheter i större utsträckning får stanna kvar i de regioner där de genereras. När det gäller vinsterna från vattenkraften skisseras två lösningar med denna inriktning. Enligt vad som sägs i motionen bör en parlamentarisk utredning tillsättas; denna bör få direktiv att utreda en sådan förändring av regionalpolitiken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill erinra om att riksdagen tidigare vid ett flertal tillfällen har avslagit motionsyrkanden av innebörden att delar av vattenkraftsvinsterna bör återföras till de regioner där de produceras. Utskottet anser i grunden att det bör beaktas att områden med vattenkraftstillgångar inte är detsamma som områden med regionalpolitiska problem. Därför bör den vanliga beslutsprocessen ligga till grund för beslut om hur en regional utjämning av livsvillkoren skall främjas med hjälp av statens samlade resurser för regional utveckling.

De här berörda motionsyrkandena avstyrks således av utskottet.

Statlig verksamhet

Motionerna

Centerpartiet pekar i motion 1998/99:N337 på en ensidig koncentration av statliga verksamheter och föreslår att det läggs fast en plan för utlokalisering av statliga verk, myndigheter och bolag. Även om den huvudsakliga verksamheten finns i storstadsområdena bör det utredas vilka verksamheter som kan utlokaliseras. I verk samt i bolag där staten har ett ägarinflytande måste regionalpolitiska hänsyn prioriteras enligt motionärerna. Huvudregeln bör vara att nya verksamheter utlokaliseras.

I kommittémotion 1998/99:N274 (kd) framhålls att regionalpolitiska effekter bör vägas in i de beslut som fattas av statliga verk och myndigheter m.m. Samordning och helhetssyn över sektorsgränserna bör tas med i de statliga instruktionerna till olika verksamheter. För att underlätta beslutsfattandet bör regionalpolitiska konsekvensanalyser upprättas innan beslut fattas som påtagligt kan förändra förutsättningarna i områden som är beroende av en aktiv regionalpolitik.

Landets länsgränser är inte längre en aktuell indelning för statens myndigheter och verk, hävdas det i motion 1998/99:N250 (s). De flesta myndigheterna har regionaliserats under senare år, men deras områdesindelningar skiljer sig, anför motionären. Detta har lett till att samarbetet mellan myndigheter försvåras. I motionen föreslås att regeringen ser över hur regionaliseringen kan samordnas.

Enligt motion 1998/99:N275 (c) beaktas inte de direktiv för kommittéväsendet vilka innebär att de regionalpolitiska konsekvenserna av kommittéförlagen skall redovisas. Vidare kan det vara så att de regionalpolitiska konsekvenserna bedömts som acceptabla när man ser på varje förvaltningsområde för sig, men att de är helt orimliga vid en samlad bedömning av alla områ-

den. Motionärerna föreslår en översyn av konsekvenserna av omvandlingen av den statliga förvaltningen under 1990-talet. Vidare förordas i motionen att den statliga förvaltningen bättre utnyttjar möjligheterna till funktionell decentralisering och utlokalisering. Informationstekniken möjliggör att vissa funktioner kan förläggas till regioner som har stor brist på arbetstillfällen.

I motion 1998/99:N323 (c) betonas vikten av att statliga myndigheter, verk och företag tar regionalpolitiska hänsyn i sin verksamhet. Det bör göras med helhetsperspektiv. En möjlighet att förenkla är att statlig verksamhet faktiskt organiseras efter den länsindelning som finns. Modern informationsteknik underlättar effektivisering.

I motion 1998/99:N327 (c) anförs att de centrala statliga verken har tillåtits att bygga upp sina regionindelningar, bl.a. i Dalarna, utan någon som helst samverkan och nationell helhetssyn. Regeringen bör ges till känna att inga nya regionindelningar kan accepteras i avvaktan på den parlamentariska regionkommitténs (PARK) betänkande. Dalarnas län bör nu komma i fråga för utlokalisering av statlig verksamhet, t.ex. Vasaskog AB till Falun eller Hedemora.

Enligt motion 1998/99:N221 (fp) kringgås den tidigare inriktningen att myndigheter m.fl. skall lokaliseras utanför Stockholmsområdet om det inte finns någon avgörande invändning. De samhälleliga konsekvenserna av koncentrationen av verk till Stockholmsområdet bör utredas.

I motion 1998/99:N237 (fp) anförs att de statliga verken och myndigheterna skall medverka till att de regionalpolitiska målen förverkligas. Sektorsvisa och kortsiktiga rationaliseringar bör enligt motionärerna inte få medföra onödiga nedläggningar av statliga funktioner och service. Den nya informationstekniken medger kvalificerad verksamhet över hela landet.

Vissa kompletterande uppgifter

Under denna rubrik redovisas olika statliga beslut m.m., vilka påverkar frågor om helhetsperspektiv respektive utlokalisering inom den statliga sektorn.

Den 1 januari 1999 trädde en ny kommittéförordning (1998:1474) i kraft. Enligt förordningen (14 §), skall ekonomiska konsekvenser av en kommittés förslag – för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda – redovisas i betänkandet. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, skall även dessa redovisas. I den mån den kommunala självstyrelsen påverkas, skall konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet (15 §). Detsamma gäller om sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet påverkas. Vidare skall det anges i ett betänkande om ett förslag har betydelse för små företags arbetsförutsättningar eller konkurrensförmåga eller för jämställdheten mellan kvinnor och män m.m. Samtidigt upphävdes kommittéförordningen (1976:119) samt direktiven till samtliga kommittéer och särskilda utredare att redovisa regionalpolitiska konsekvenser (dir. 1992:50) och jämställdhetspolitiska konsekvenser (dir. 1994:124), m.m.

I enlighet med vad som aviserats i den regionalpolitiska propositionen från våren 1998 har regeringen ytterligare betonat sektorssamordningen i en ny förordning (1998:1634) om regionalt utvecklingssamarbete, vilken trädde i

kraft den 15 januari 1999. Enligt förordningen har de statliga myndigheterna (liksom tidigare) att i god tid samråda med länsstyrelsen om de avser att minska eller dra in service i glesbygds- eller landsbygdsområden. Enligt en ny regel skall myndigheterna vid överväganden om verksamhetsminskningar, särskilt i de nationella stödområdena eller i EG:s strukturfondsområden, undersöka andra myndigheters verksamheter på orten och i regionen för att utröna om det genom samordning skulle kunna finnas alternativa lösningar som gör det möjligt att behålla hela eller delar av verksamheten. För att minska verksamheten på dessa orter bör det finnas särskilda skäl, sägs det i förordningen. Liksom i motsvarande tidigare förordning bör länsstyrelsen – när en myndighet har anmält att den avser att minska eller dra in service i glesbygds- eller landsbygdsområden – tillsammans med myndigheten och andra intressenter undersöka möjligheterna att genom samordning av olika verksamheter upprätthålla servicen inom området.

I enlighet med vad regeringen tidigare aviserat skall uppföljningen av det regionala utfallet av organisatoriska och sysselsättningsmässiga förändringar i den statliga sektorn förstärkas. I anslutning till Reko-Stat-utredningens arbete (SOU 1997:13) genomfördes en kartläggning av organisatoriska och sysselsättningsmässiga förändringar i statlig sektor. Kartläggningen avsåg åren 1990, 1995 och 1996. Enligt den regionalpolitiska propositionen skulle kartläggningen kontinuerligt uppdateras. De myndigheter som var organiserade regionalt och/eller lokalt borde fortlöpande rapportera planerade och genomförda organisatoriska förändringar. Genom uppgiftsinsamlingen skulle det bli lättare för den enskilda myndigheten att sätta in den egna verksamheten i ett regionalt perspektiv när nya organisationsstrukturer skall utformas. På motsvarande sätt skulle länsstyrelserna få en bättre överblick över statliga verksamheter i eget och angränsande län. Detta kunde i sin tur underlätta länsstyrelsens uppgift att svara för den regionala samordningen av statlig verksamhet. Också för beslut som fattas på central nivå och som rör organisatoriska förändringar av statlig verksamhet skulle en förbättrad överblick underlätta beslutsfattandet.

I den ovan nämnda förordningen om regionalt utvecklingsarbete ingår en bestämmelse om ett centralt register över de statliga myndigheternas organisatoriska och sysselsättningsmässiga förändringar. Enligt 30 § är statliga myndigheter skyldiga att löpande rapportera förändringar i fråga om sysselsättning och organisation till den myndighet som regeringen bestämmer. Denna myndighet är emellertid ännu inte utsedd. Regeringskansliet avser att utse myndigheten under våren 1999.

Näringsminister Björn Rosengren har kring årsskiftet 1998/1999 svarat på två frågor som har anknytning till frågan om helhetssyn i regionalpolitiken.

En fråga (1998/99:151) av Hans Stenberg (s) rörde en befarad flytt av Luftfartsverkets flygledarverksamhet från Midlanda i Timrå kommun till Arlanda och Sturup. Näringsministern svarade bl.a. att det var Luftfartsverkets ansvar att fatta beslut om sin organisation och att han utgick från att styrelsen i samband med sitt beslut kommer att redovisa den regionalpolitiska bedömning som gjorts.

En uppföljning av frågan visar att Luftfartsverkets styrelse den 10 december 1998 beslutade att Områdeskontrollcentralen i Sundsvall skall avvecklas

när det nya flygtrafikledningssystemet har driftsatts vid motsvarande centraler i Stockholm och Malmö. I styrelsebeslutet nämns att den regional-ekonomiska analysen hade visat att den kvantifierbara effekten av en avveckling av Sundsvallscentralen är i det närmaste försumbar.

En fråga (1998/99:202) av Barbro Hietala Nordlund (s) rörde negativa regionalpolitiska konsekvenser som följer av statliga bolags förändrings- och lönsamhetskrav. Bakgrunden var att AB Svenska Spel kommer att upphandla lotteripapper från ett utländskt företag, vilket får till följd att Tumba Bruk avskedar anställda i Grycksbo i Falu kommun. Som svar på denna fråga anförde näringsministern bl.a. att statliga företag i likhet med andra företag skall göra en affärsmässig bedömning vid upphandling. Detta fann näringsministern inte anledning att ändra på. Konsekvenserna för Grycksbo måste enligt näringsministern i första hand hanteras lokalt och regionalt. Vidare hänvisade han till att det i länet finns resurser inom bl.a. arbetsmarknads- och regionalpolitiken som inom ramen för t.ex. arbetet med tillväxtavtal kunde användas för att stärka utvecklingen i Grycksbo.

Beträffande om- och utlokalisering av statliga myndigheter lade riksdagen år 1990 fast vissa riktlinjer för lokalisering av statlig verksamhet (bet. 1989/90:AU13). Där uttalades bl.a. att omlokalisering men framför allt decentralisering är viktiga inslag i strävandena att åstadkomma en balanserad regional utveckling. Överväganden om omlokalisering av central statlig verksamhet borde i första hand ske till de s.k. stödjepunkterna, dvs. länscentrum eller vissa andra orter i eller i anslutning till stödområdet. En utgångspunkt enligt arbetsmarknadsutskottet var att myndigheterna även efter en omlokalisering eller decentralisering skulle kunna fullgöra sina arbetsuppgifter effektivt. Det gällde att förutom de regionalpolitiska aspekterna beakta förutsättningarna att behålla eller rekrytera kvalificerad personal, behovet av kontakter med andra myndigheter, medflyttandes möjligheter till arbete m.m. Riksdagen har vidare uttalat att frågor om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse bör underställas riksdagen (bet. 1996/97:AU2).

Utskottets ställningstagande

Såsom anfördes i den regionalpolitiska propositionen från våren 1998, har de stora förändringarna av myndighetsstyrningen som ägt rum under 1990-talet inneburit att olika statliga sektorer uppnått effektivitetsvinster samtidigt som länsstyrelsernas möjligheter att svara för en effektiv regional samordning i viss mån gått förlorade. Mot bakgrund av denna utveckling avsåg regeringen att förtydliga kravet på att myndigheter skall ta regional hänsyn när verksamheten utformas. Detta skulle ske utan att verkscheferna frantogs sitt ansvar för myndighetens effektivitet.

Den parlamentariska regionkommittén, vars första delbetänkande (SOU 1998:166) har refererats i inledningen till detta betänkande, anser att brister i helhetssynen vid t.ex. utformningen av nya organisationsstrukturer inom statlig verksamhet har inverkat negativt på den geografiska fördelningen av sysselsättningen. Enligt delbetänkandet bör länsstyrelsernas ansvar för samordningen av den regionala statliga verksamheten utvecklas.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller behovet av ett helhetsperspektiv på den statliga verksamheten. Bland annat bör självfallet regionalpolitiska konsekvenser redovisas innan förslag läggs fram till beslut. Utskottet sätter därvid tilltro till den tidigare presenterade nya kommittéförordningen, vilken ställer krav på kommittéernas betänkanden, bl.a. när det gäller förslagets konsekvenser för offentlig service i olika delar av landet.

I föregående avsnitt finns även redovisat hur statens möjligheter att svara för sektorssamordningen förstärkts i och med den nya förordningen om regionalt utvecklingsarbete. Utskottet konstaterar således att de nya reglerna ger möjlighet till överblick och information genom upprättande av ett nytt centralt register över de statliga myndigheternas organisatoriska och sysselsättningsmässiga förändringar. Vidare betonas samordningsaspekten därigenom att en myndighet som överväger en verksamhetsminskning skall undersöka andra myndigheters verksamhet på orten för att utröna om det genom samordning skulle finnas möjligheter att behålla hela eller delar av verksamheten. Utskottet utgår från att de nya reglernas effektivitet utvärderas när viss erfarenhet har erhållits och att riksdagen informeras om utvärderingsresultatet i lämpligt sammanhang.

När det gäller om- och utlokalisering av statliga myndigheter konstaterar utskottet att det finns gällande statliga riktlinjer för detta. Uppgiften att tillämpa reglerna tillkommer dock inte riksdagen om det inte är fråga om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiell natur.

De av motionärerna nämnda möjligheterna att få till stånd funktionell decentralisering med hjälp av informationsteknik visar på intressanta utvecklingslinjer. Utskottet vill i sammanhanget nämna att regeringen har lämnat ett uppdrag att utreda behov av informations- och kommunikationsteknik (dir. 1998:6). Bland annat skall utredaren kartlägga den befintliga informations- och kommunikationstekniska infrastrukturen ur ett regionalpolitiskt och socialt perspektiv.

Sammantaget anser utskottet att utvecklingen är på rätt väg. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet samtliga här behandlade motioner i aktuella delar.

Allmänna glesbygds- och landsbygdsfrågor

Motionerna

Vänsterpartiet anser i motion 1998/99:N335 att det lokala inflytandet bör öka, bl.a. genom att bygden själv får beskriva problemen och föreslå lösningar. Kommunerna bör uppmuntras till att i bred samverkan med bygderepresentanter och lokalt näringsliv upprätta och genomföra kommunala landsbygdsprogram. Vänsterpartiet betonar vikten av nerifrån och upp-perspektivet.

I kommittémotion 1998/99:N274 (kd) uttalas att skapandet av en livskraftig landsbygd bör vara ett centralt mål i regionalpolitiken. Vidare är det önskvärt att kommunerna – i samarbete med länsstyrelserna och Glesbygds-

verket – får ett ökat ansvar och inflytande över det regionalpolitiska stödet. Byalagen och byutvecklingsgrupperna bör lyftas fram. Motionärerna betonar lanthandels betydelse och vikten av stöd till kommersiell service. Samverkansmöjligheter när det gäller verksamheter som apotek, post, försäkringskassa och kommunal service, och samutnyttjande av lokaler och personal är viktiga inslag.

I motion 1998/99:N266 (s) anförs att människors engagemang för bygdens överlevnad är en resurs som måste tas på största allvar. För detta engagemang behövs det lokala ”mötesplatser” mellan kommunpolitiker och bygdegrupper. Den kommande regionalpolitiska utredningen bör se på betydelsen av lokalt engagemang och de lokala utvecklingsgruppernas betydelse för företagsamhet, kultur och service.

Enligt motionärerna till motion 1998/99:N267 (s) bör regeringen ta ett helhetsgrepp på bygdepolitiken för att stimulera tillväxten och stärka demokratin. De föreslår att kommunerna ges i uppdrag att upprätta en bygdeplan, vilken skall bygga på underifrånperspektiv och lokal demokrati. Glesbygdsverket och länsstyrelsen kan vara överordnad myndighet.

Lanthandeln behövs för bygdens överlevnad, hävdas det i motion 1998/99:N281 (s). Samhällets stöd i form av driftsbidrag måste ses som en kortsiktig lösning. Satsningar på kompetensutveckling i landsbygdsbutikerna är mycket viktiga, sägs det i motionen. Mentorskap för lanthandlare är under uppbyggnad. Enligt motionärerna behövs det en översyn av alla resurser och aktörer på området.

I motion 1998/99:N331 (c) föreslås att lokala servicecentrum i småorter och glesbygdsområden inrättas. I dessa skulle olika typer av samhällelig service samordnas, t.ex. apotek, post, utlämning av systemvaror, lokalt bankkontor etc. En försöksverksamhet bör inledas i Glesbygdsverkets regi, föreslås det i motionen. Planeringen och utvecklingen bör ske i samråd med den lokala utvecklingsgruppen.

Vissa kompletterande uppgifter

En samlad information om glesbygdshandeln finns bl.a. i betänkandet Små företag och konkurrenslagen (Ds 1998:72). Följande redovisning baseras på nämnda betänkande.

Våren 1992 fanns det ca 1 300 dagligvarubutiker i glesbygden, varav ungefär 1 140 var privata (inklusive 130 servicebutiker i anslutning till bensinstationer) och 100–200 kooperativa. Butikerna omsatte i genomsnitt drygt tre miljoner kronor inklusive moms. Den totala omsättningen i butikerna uppgick till ca fyra miljarder kronor. Kedjornas andelar av dagligvaruförsäljningen i glesbygden uppgick år 1996 till 66 % för ICA och 7 % för Konsum. Såväl ICA:s som Konsums strategi innefattade en utveckling av glesbygds- och landsbygds-handeln, investeringar för att göra landsbygdsbutiken till ett servicecentrum, en ökad samverkan med andra servicegivare, inte minst kommunerna, och en positiv inställning till olika experiment för att förbättra och utveckla handeln, t.ex. med hjälp av nya IT-lösningar. Butikernas beställningar av varor skall kunna göras med hjälp av Internet, angavs det från KF. ICA förutsåg att ännu fler småbutiker kommer att läggas ned under de

närmaste åren, medan KF räknade med att nedläggningen av butiker i glesbefolkade områden kommer att avstanna. Det fanns enligt betänkandet uppgifter som tydde på att det främst var butiker på "halvdistan" från tätorterna som läggs ned, inte butiker på större avstånd.

År 1997 påbörjade Konsumentverket ett pilotprojekt avseende leveranssamordning av dagligvaror i samverkan med bl.a. Länsstyrelsen i Västerbottens län, kommuner och branschförbund. Försöksverksamheten har varit lyckosam enligt den regionalpolitiska propositionen våren 1998. Regeringen har därefter uppdragit åt Konsumentverket att initiera och driva ytterligare projekt med samordnad varudistribution under åren 1998 och 1999. Enligt det tidigare nämnda betänkandet fungerar många handlare som ombud för Apoteksbolaget, Posten, Systembolaget, ATG och AB Svenska Spel samtidigt som de svarar för annan kommersiell service som banktjänster och bensinförsäljning. Den ersättning ombuden får av servicegivarna kan ge bättre lönsamhet, men bara marginellt.

Utskottets ställningstagande

Gles- och landsbygdspolitiken, som är en viktig del av regionalpolitiken, tar sikte på åtgärder inom alla politikområden som syftar till att påverka den regionala utvecklingen i glesbygds- respektive landsbygdsområden. Bland målen för dessa åtgärder märks särskilt intresset av att utveckla förutsättningar för människor att bo kvar i dessa områden.

Utskottet anser – i likhet med vad arbetsmarknadsutskottet anförde i betänkande 1997/98:AU11 – att åtgärderna bör inriktas på att bidra till tillväxt och sysselsättning och på att upprätthålla viss kommersiell och offentlig service. Det lokala initiativet, dvs. förankringen i regionen eller bygden, spelar en viktig roll för att de politiska besluten skall få ett faktiskt genomslag. Således är åtgärder för byautveckling och uppmuntran till byalag av stor betydelse för gles- och landsbygden.

När det gäller hushållens tillgång till service är det enligt utskottets mening viktigt att ha tillgång till information, som kan ge signaler om utvecklingen i olika avseenden går åt rätt eller fel håll. I detta sammanhang kan noteras att regeringen i april 1998 uppdrog åt Konsumentverket att i samråd med Glesbygdsverket utveckla och upprätthålla en databas med uppgifter om hushållens tillgång till service samt årligen till regeringen redovisa hur servicen utvecklas. En sådan databas bedöms dels kunna möjliggöra uppföljning av hushållens tillgång till service, dels kunna utgöra ett instrument för att utveckla samordnade servicestrategier. Vidare ges länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan och kommuner tillgång till bättre planeringsunderlag. De serviceslag som i första hand skall kartläggas är dagligvaru-, drivmedels- och postkontorsservice. Dessutom skall en fullständig kartläggning av bank-, systembolags- och apoteksservice samt en begränsad kartläggning av spelombud och lantbrevbärlinjer göras. Databasen skall vara i drift senast den 1 januari 2000 och en slutrapport förväntas i februari 2000.

Utskottet har noterat att gles- och landsbygdspolitiken särskilt skall utredas av utredningen om den framtida regionalpolitiken. I inledningen till detta betänkande har direktiven till den regionalpolitiska utredningen sammanfat-

tats. I detta sammanhang kan ytterligare tilläggas att kommittén särskilt skall behandla glesbygdens och landsbygdens framtida utvecklingsmöjligheter och vilken roll olika näringar kan väntas få för sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten i dessa områden. Bland annat skall kommittén belysa de särskilda behoven hos mycket små företag – s.k. mikroföretag och kooperativa företag – särskilda transportproblem och andra eventuella infrastrukturproblem, betydelsen av nya arbetsformer samt möjligheterna att öka kunskapsnivån. Utskottet, som i övrigt hänvisar till sammanfattningen av utredningsdirektiven, välkomnar att dessa angelägna utredningsinsatser nu kommer till stånd.

Utredningens arbete bör inte föregripas. Utskottet avstyrker därför samtliga här behandlade motionsyrkanden.

Skärgårdsfrågor

Motionerna

Centerpartiet anför i motion 1998/99:N337 att skärgårdsboende skall ha möjlighet till större inflytande över sin egen bygd, t.ex. genom kommunalnämnder eller ökat inflytande i den kommunala planeringsprocessen. Vidare bör skärgårdsbefolkningen ha rätt att initiera särskilda skärgårdsråd, där myndigheterna och skärgårdsborna kan samråda.

I Kristdemokraternas kommittémotion 1998/99:N274 framhålls att det måste vara ett riksintresse att Sveriges skärgårdar kan hållas levande. Regeringen bör enligt motionärerna formulera en samlad nationell skärgårdspolitik. Vidare är det nödvändigt att samordna olika statliga myndigheters verksamhet i skärgårdsområdena, t.ex. Försvaret, Kustbevakningen, Polisen och Posten. När en myndighet genomför sina besparingar tenderar kostnaderna att öka hos andra. Själva begreppet skärgård borde vidgas till att gälla såväl fastlandsremsan i typiska skärgårdsområden som öar både med och utan broförbindelse. Sverige borde verka för ett sådant skärgårdsbegrepp även inom EU, anför det i motionen.

Också i motion 1998/99:N231 (kd) tas begreppet skärgård upp. Vidare pekar motionärerna på att en besparing hos en myndighet kan leda till en samhällsekonomisk förlust på grund av att man inte ser helheten.

I motion 1998/99:N230 (c) specificeras att begreppet skärgård ej bara får avse öar utan fast förbindelse. Begreppet skärgårdskust bör avse öar och kust vars befolkning är beroende av varandra. Förutsättningarna för de permanentboende måste förbättras, bl.a. med IT.

Goda kommunikationer måste skapas och vidmakthållas för att skärgårdsboendet skall fungera, sägs det i motion 1998/99:N237 (fp). Goda förutsättningar att driva privata turistanläggningar måste skapas. Motionärerna begär ett tillkännagivande om skärgårdens och fjällvärldens betydelse.

I motion 1998/99:N338 (fp) anför det att regeringen bör ändra bedömningsgrunderna för vad som är glesbygd, så att skärgården ges samma möjligheter till utveckling som övrig glesbygd. Vidare hävdas att det behövs en samhällsgaranti för grundläggande service i skärgården.

I detta avsnitt redovisas rapporter angående handlingsprogram för skärgården respektive uppföljning av handlingsprogram. Vidare redogörs för tidigare års riksdagsbehandling av motioner om ett vidgat skärgårdsbegrepp och för en pågående utredning om IT-frågor med regionalpolitiskt perspektiv.

I Nationellt strategiskt handlingsprogram för skärgården från år 1997 föreslog Glesbygdsverket olika åtgärder för områdena Mark och vatten, Näringsliv och försörjning, Bostäder, Service och kommunikationer samt Lokalt utvecklingsarbete och samhällsplanering.

I den regionalpolitiska propositionen 1997/98:62 från våren 1998 redovisades att det nationella strategiska handlingsprogrammet för skärgården var en av underlagsrapporterna till propositionen. Glesbygdsverket hade enligt regleringsbrevet för budgetåret 1998 i uppdrag att följa upp det nationella handlingsprogrammet.

En sådan uppföljning har Glesbygdsverket nyligen redovisat i rapporten med titeln Nationella handlingsprogrammet för skärgården. Vad har hänt? Vad bör ytterligare göras? (Rapport 31 december 1998). Enligt rapporten är det positivt att regeringen på olika sätt har lyft fram skärgårdsfrågorna: i den regionalpolitiska propositionen, i arbetet med EG:s strukturfonder genom Mål 5b Skärgård, LEADER II Skärgården, Interreg m.m. Samtidigt ansåg verket att det var en svårighet att regeringen inte har tagit ställning till de specifika åtgärder som föreslogs i det nationella strategiska handlingsprogrammet. I rapporten redovisas Glesbygdsverkets bedömning av vilka ytterligare insatser som behöver göras. För att få en kontinuitet i arbetet ansåg verket att det är önskvärt med en kontaktperson för skärgårdsfrågor vid Näringsdepartementet. Ett flertal av de önskade insatserna i övrigt bestod av ytterligare uppdrag till Glesbygdsverket och andra aktörer bl.a. rörande en strandskyddsutredning, en analys av den finska modellen avseende en skärgårdslag, projekt på fiskeområdet och ett klarläggande av definitionen av skärgård. Vidare begärdes att skärgårdens problematik särskilt skulle beaktas i regeringens arbete med fastighetsbeskattning och fastighetstaxering. Projektförslagen kommer att utvecklas ytterligare i dialog med Regeringskansliet, anfördes det i rapporten.

Motionsyrkanden om ett vidgat skärgårdsbegrepp ur stödområdessynpunkt har avslagits av riksdagen våren 1995, hösten 1996 och våren 1998. Arbetsmarknadsutskottet (bet. 1997/98:AU11) menade att skärgården ses som en speciell typ av landsbygdsområde och att länsstyrelserna för att främja en enhetlig praxis vid bedömningen av vilka områden som utgör glesbygd eller landsbygd skall samråda med Glesbygdsverket och de angränsande länens länsstyrelser. Arbetsmarknadsutskottet anförde att den länsvisa bedömningen och det redovisade samrådsförfarandet var en rimlig ordning.

Under sommaren 1998 beslutade regeringen om ett uppdrag att utreda behov av informations- och kommunikationsteknik (dir. 1998:61). Redovisning av uppdraget skall ske senast den 11 juni 1999. Det övergripande syftet med utredningsarbetet är att ge en samlad bild av den nuvarande tillgången till avancerad infrastruktur och i detta sammanhang påvisa de faktorer som har betydelse för utvecklingen. Utredaren skall enligt direktiven kartlägga den

befintliga informations- och kommunikationstekniska infrastrukturen ur ett regionalpolitiskt och socialt perspektiv. Kartläggningen skall bl.a. belysa nuvarande utbredning av fysiska transmissionsnät i Sverige med avseende på kapacitet, täckning etc. Särskild vikt skall läggas vid kommunernas pågående infrastrukturutbyggnad liksom vid de olika satsningar som görs på länsnivå. Vidare skall utredaren identifiera eventuella könsskillnader och de hinder som fortfarande finns när det gäller funktionshindrade, äldre och eventuellt kvinnor. I uppdraget ligger att utredaren skall bedöma nuvarande och kommande behov av tillgång till infrastruktur och i detta sammanhang påvisa inom vilka regioner och för vilka personkategorier sådana skillnader finns.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med motionärerna och arbetsmarknadsutskottet (bet. 1997/98:AU11) att de som bor och arbetar i skärgården måste ha goda villkor och att kommunikationer, service, skolor och en levande turism har stor betydelse för skärgårdens befolkning. Detta gäller både åretruntboende och de som bor och arbetar i skärgårdarna sommartid.

När det gäller frågor om offentlig och annan service har utskottet under avsnitten Statlig verksamhet respektive Allmänna glesbygds- och landsbygdsfrågor redovisat olika insatser och beslut på området. Vad utskottet sagt i dessa sammanhang om behov av helhetsperspektiv m.m. gäller naturligtvis också i fråga om skärgårdarna och fjällvärlden. Som redovisats i inledningen till detta betänkande kommer utredningen om den framtida regionalpolitiken också att ta upp frågor om grundläggande samhälls- och kommunal service. Därutöver kommer – som ovan redovisats – IT-frågorna att utredas även ur ett regionalpolitiskt perspektiv.

Beträffande en skärgårdsplanerande myndighet anförde näringsutskottet hösten 1998 i sitt betänkande 1998/99:NU2 att utskottet inte var berett att ställa sig bakom att en ny statlig myndighet – såsom ett särskilt skärgårdsråd – inrättades för samordningsändamål. Utskottet har inte ändrat uppfattning i denna fråga.

När det gäller den i flera motionsyrkanden upptagna frågan om definition av skärgård kan det noteras att skärgårdsbegreppet har olika omfattning i olika sammanhang. När det rör sig om avgränsningen av målområde 5b för EG:s strukturfondsprogram inräknas flertalet öar med bofast befolkning utan broförbindelse (ca 30 000 invånare). I det nationella strategiska handlingsprogrammet för skärgården (från år 1997), sammanställt av Glesbygdsverket, tillämpas emellertid en vidare definition. Där avser begreppet skärgård såväl öar i havsbandet och i insjövattnedragen, med eller utan fast vägförbindelse, som områden på fastlandet vilka i övrigt kan jämföras med skärgården. Vidare kan det konstateras att länsstyrelserna sedan tidigare har kunnat avgränsa skärgårdsområden till att gälla både öar med och utan broförbindelse. Länsstyrelsernas avgränsning har betydelse för beslut om projektmedel och landsbygdsstöd.

Utskottet vill till detta lägga att Glesbygdsverket har aktualiserat frågan om en utredning av skärgårdsbegreppet genom sin rapport till regeringen. Något särskilt uttalande om skärgårdsförhållandena, definition av skärgårds-

begreppet, IT-frågor m.m. med anledning av de här behandlade motionerna anser utskottet inte vara nödvändigt. Samtliga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

1998/99:NU7

Regional näringspolitik

Motionerna

I motion 1998/99:N335 framhåller Vänsterpartiet att tillväxtavtalen utgör ett steg i rätt riktning samtidigt som de visar på de brister i demokratin som finns på regional nivå. Vikten av ett underifrånperspektiv betonas alltmer, vilket medför att länsstyrelserna knappast är rätt organisation att handha tillväxtavtalen. Det finns behov av en demokratisk förankring, där man tar till vara den lokala initiativkraften.

Enligt Centerpartiets uppfattning i motion 1998/99:N337 skall framtagandet av strategiska utvecklingsplaner ske med ett brett partnerskap där kommuner, landsting, länsstyrelser, sektorsmyndigheter, näringslivets och de anställdas organisationer m.fl. medverkar. De medel som ställs till förfo- gande måste kunna hanteras med stort självbestämmande, menar motionärer- na. Vid resursfördelningen måste den regionala problembilden tillmätas stor betydelse.

I motion 1998/99:N269 (kd) redovisas att ÖSTSAM är ett samarbetspro- jekt mellan landstinget och de 13 kommunerna i Östergötland för gemensam politisk ledning av ett antal definierade regionala uppgifter. Målet för pro- jektet är en kraftfull region som attraherar kompetens och kapital och därige- nom ökar välbefindandet för invånarna, framhåller motionären och förordar pro- jektet som en lämplig modell för regional utveckling. Den regionala samver- kan leds av en politisk styrgrupp bestående av företrädare för kommunerna, landstinget och de politiska partierna. I motionen hävdas att en fördjupad demokrati möjliggörs.

Vissa kompletterande uppgifter

I 1998 års proposition om regional tillväxt (prop. 1997/98:62) lade regering- en fram förslag om ett program för utarbetande av regionala tillväxtavtal. Programmet syftar till att åstadkomma bättre samverkan mellan organ som arbetar med tillväxt- och sysselsättningsfrämjande åtgärder på såväl lokal och regional som central nivå. Enligt propositionen skulle länsstyrelserna respektive självstyrelseorganen erbjudas att initiera, driva och samordna arbetet tillsammans med det regionala partnerskapet, dvs. näringslivet, kom- muner, landsting, stiftelser, handelskammare, fackföreningar m.m.

Utarbetandet av de regionala tillväxtavtalen planerades i tre etapper. Etap- perna 1 och 2 avsåg analys av regionernas styrkor och svagheter respektive framtagande av utkast till program och skulle utföras under år 1998. Vidare kunde förslag, som syftar till att öka flexibiliteten i befintliga regelverk, lämnas till regeringen i samband med etapp 2. Under den tredje etappen, år 1999, planerades förhandlingar mellan statens företrädare och övriga aktörer om programmets slutliga innehåll och finansiering. Arbetet skulle mynna ut i

regionala tillväxtavtal, vilka måste godkännas av regeringen. De första avtalen beräknades träda i kraft år 2000.

På arbetsmarknadsutskottets förslag ställde sig riksdagen bakom propositionen i denna del.

Processen att ta fram tillväxtavtalen har därefter påbörjats. Samtliga län förklarade sig intresserade av att arbeta med tillväxtavtal. NUTEK fick tillsammans med ett antal andra myndigheter, bl.a. länsarbetsnämnder, den 20 maj 1998 i uppdrag av regeringen att medverka vid överläggningar om utarbetande av regionala tillväxtavtal. Senast den 15 maj 1999 skall NUTEK och övriga myndigheter till regeringen redovisa vilka möjligheter och hinder respektive myndighet ser med de regionala tillväxtavtalen samt på vilket sätt myndigheten hittills har medverkat i processen.

NUTEK skall också i enlighet med regeringsuppdrag den 17 september 1998 ge metodstöd till länen i frågor som rör analyser, prioriteringar m.m. i syfte att underlätta regionernas framtagande av de program som skall ligga till grund för tillväxtavtalen.

Utskottets ställningstagande

Enligt information från Regeringskansliet har i mitten av januari 1999 nio län redovisat delrapporter med förslag till regeländringar i samband med arbetet på tillväxtavtalen till regeringen. Förslagen spänner över ett brett fält, bl.a. berörs socialförsäkringar, kompetensförsörjning, konkurrensfrågor, regler för företagsstöd och riskfinansiering. De regeländringsförslag som länen lämnat studeras inom Regeringskansliet, varefter avsikten är att bearbeta vissa av dem så att eventuella regeringsförslag kan läggas fram i den ekonomiska vårpropositionen för senare behandling i riksdagen. Arbetsmässigt samordnas hanteringen av tillväxtavtalsförslagen och övriga förenklingsförslag inom småföretagspolitiken.

Utskottet ställer sig positivt till den typ av nytänkande som tillväxtavtalen representerar. De är ett led i den tillväxtpolitik som nu behövs. Avsikten är att det regionala tillväxtkapitalet – ca 15 miljarder kronor – skall kunna användas med en ny inriktning. Enligt utskottets uppfattning innebär tillväxtavtalen, enligt den modell som nu prövas, en bestämd förskjutning i riktning mot mer lokalt inflytande. Det ovan redovisade uppföljningsarbetet har en stor betydelse. Om något i processen med framtagandet av tillväxtavtal inte skulle visa sig fungera helt effektivt, har man enligt utskottets sätt att se vunnit viktiga erfarenheter för framtiden. Även andra försök på detta område kan ge sådant underlag. Med hänvisning till vad som anförts avstyrks här aktuella motionsyrkanden.

Åtgärder i län och regioner

Motionerna

I det följande redovisas de motionsyrkanden som rör förslag till åtgärder i särskilt angivna län och regioner. Några av förslagen är besläktade med sådana som arbetsmarknadsutskottet vid tidigare tillfällen har behandlat och

riksdagen har avslagit. De yrkanden som motionärerna för fram handlar om att insatser bör inriktas på specificerade delar av landet. I många av motionerna åberopas regional obalans med negativ befolkningsutveckling och svår arbetsmarknadssituation.

För överskådlighetens skull redovisas yrkandena i form av en sammanställning läns- eller i förekommande fall regionvis.

Län/region	Motion	Förslag till åtgärder
Norrbottnens län	1998/99:N278 (v)	Ett särskilt program för fler jobb i Norrbotten bör utarbetas. Samarbete mellan länsstyrelse, kommuner, landsting, näringslivsorganisationer, universitet och folkrörelser bör utgöra grund.
Västernorrlands län	1998/99:N219 (m)	Yrk. 1. I motionen förordas att en särskild kommitté får lägga fram förslag om statlig utlokalisering till Härnösand för att kompensera bortfall av statliga arbetstillfällen där.
Dalarnas län	1998/99:N214 (m)	Det behövs många nya och växande privata företag. Statliga verksamheters regionalisering har varit negativ för Dalarna.
	1998/99:N319 (s)	Vid lokalisering av statliga verksamheter bör Dalarna beaktas. De regionalpolitiska stödformerna, stöd-områdena och myndighetsstrukturen på området bör ses över.
	1998/99:N327 (c)	Yrk. 5. Ett "Avestapaket" är motiverat med hänsyn till att Dalarna drabbats hårt av personalnedskärningar vid stora företag, bl.a. Avesta Sheffield AB.
Västmanlands län	1998/99:N306 (s)	Yrk. 1. Västmanland bör bli föremål för en särskild studie med hänsyn till de stora strukturförändringarna som skett. Olika former av insatser, bl.a. regionalpolitiska, behövs i länet. Yrk. 2. Näringslivets behov av kunskap och förnyelse måste mötas. Kompetensutvecklingen bör stimuleras, bl.a. bör den högre utbildningen förstärkas.

Värmlands län	1998/99:N286 (s)	Kommunikationer, god sjukvård, utbildning m.m. är förutsättningar för utveckling. Vidare krävs en helhetssyn i de regionalpolitiska besluten. Det nya skatteutjämnings-systemet får inte missgynna Värmland.	1998/99:NU7
Bergslagen	1998/99:N305 (s)	Regionalpolitiskt stöd har varit till nytta men inte kunnat medföra något trendbrott. För att bryta den negativa trenden behövs kommunikationer, högre utbildning, välutbildad arbetskraft m.m.	
	1998/99:N316 (s)	Det behövs initiativ och satsningar från både den privata och den offentliga sektorn för att utveckla besöksnäringen i regionen. Ett utvecklingscentrum för besöksnäringen förordas.	
Skåne län	1998/99:N202 (m)	Det behövs en utredning av den ekonomiska potentialen i den s.k. brozonen, som är belägen mitt emellan fyra universitet och en flygplats.	
	1998/99:N314 (s)	För Kävlinge kommun är nedläggningen av Barsebäcksverket allvarlig. Lokalisering av Småföretagsuniversitetet och Livsmedelsinstitutet i Kävlinge kan ge arbetstillfällen och utgöra nationella resurser.	
Kalmar län	1998/99:N218 (c)	Statsmakterna bör vid ny- eller omorganisation lokalisera statlig verksamhet till Kalmar län.	
	1998/99:N247 (c)	I motionen förordas ett antal sysselsättningsfrämjande åtgärder för fler arbetstillfällen i Kalmar län, bl.a. vad gäller småföretagsklimat, energiomställning, skatteåtgärder, bättre villkor för uppfinnare m.m.	
Sydöstra Sve- rige	1998/99:N275 (c)	Yrk. 5. EG-stödet skulle ha kunnat vara större i omfattning om den nationella medfinansieringen varit tillräcklig. I sydöstra Sverige behövs decentraliserad högskoleutbildning, distansutbildning m.m.	

Jönköpings län	1998/99:N280 (s)	Insatser behövs för nya arbetstillfällena i Jönköpings län, t.ex. satsning på kompetensutveckling i arbetslivet och regional samverkan.
Södermanlands län	1998/99:T213 (m)	Yrk. 2. Det finns starka skäl att skapa ett länsövergripande samarbete i naturliga näringsregioner, t.ex. Mälardalen, för att främja sysselsättning och tillväxt i Sörmland. Yrk. 3. För att öka nyföretagandet i Sörmland bör länsstyrelsen skapa ett starkare samarbete mellan parter som nyföretagarcentrum, ALMI-företag, handelskamrar m.fl.
Stockholms län	1998/99:N338 (fp)	Yrk. 2. En ordentlig satsning på företagandet skulle bidra till att förstärka Stockholm som ett centrum i Östersjöregionen.

Utskottets ställningstagande

Regionalpolitiken skall enligt de nu gällande målen inriktas på att skapa förutsättningar för uthållig ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet, så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Utskottet konstaterar att enkom de åtgärder som vidtas inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling inte kan lösa de regionalpolitiska problemen. Insatser krävs inom många olika politikområden, såsom exempelvis arbetsmarknads-, närings-, utbildnings- och kommunikationsområdena. Ett regionalpolitiskt helhetsperspektiv eftersträvas av såväl regeringen som motionärerna. Den tidigare redovisade utredningen om den framtida regionalpolitiken (dir. 1999:2) kan förväntas ge nytt underlag på det regionalpolitiska området.

Enligt utskottets mening kan de redovisade motionsyrkandena inte utgöra underlag för riksdagens initiativ inom något av de områden som utpekats i motionerna. Utskottet hänvisar därför till sin principiella uppfattning att de åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet får prövas inom ramen för de möjligheter som anförtratts av de regionala organen samt i förekommande fall NUTEK och Glesbygdsverket. Även EG:s strukturfondsstöd bör tas in i denna bild.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motionsyrkandena.

Utskottet hemställer

1. beträffande *allmän inriktning av regionalpolitiken*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:N237 yrkandena 3, 6, 7, 10 och 12, 1998/99:N238 yrkande 9, 1998/99:N274 yrkandena 1, 2 och 7–9, 1998/99:N310 och 1998/99:N337 yrkandena 1–3, 8, 18 och 26 och med avslag på motionerna 1998/99:N248, 1998/99:N282, 1998/99:N285, 1998/99:N327 yrkande 3, 1998/99:N335 yrkandena 1, 4, 12 och 13 och 1998/99:N338 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

res. 1 (s, mp)

res. 2 (v)

2. beträffande *återförande av del av vattenkraftsvinster*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:N232, 1998/99:N265, 1998/99:N283, 1998/99:N327 yrkande 7, 1998/99:N335 yrkande 15 och 1998/99:N337 yrkande 23,

res. 3 (v, c, mp)

3. beträffande *statlig verksamhet*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:N221, 1998/99:N237 yrkande 13, 1998/99:N250, 1998/99:N274 yrkandena 3 och 4, 1998/99:N275 yrkandena 11 och 12, 1998/99:N323, 1998/99:N327 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:N337 yrkandena 9 och 10,

res. 4 (m, kd, c, fp)

4. beträffande *allmänna glesbygds- och landsbygdsfrågor*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:N266, 1998/99:N267, 1998/99:N274 yrkandena 15 och 16, 1998/99:N281, 1998/99:N331 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:N335 yrkande 10,

5. beträffande *skärgårdsfrågor*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:N230 yrkandena 1 och 2, 1998/99:N231 yrkandena 1–3, 1998/99:N237 yrkande 11, 1998/99:N274 yrkandena 19–21, 1998/99:N337 yrkande 24 och 1998/99:N338 yrkande 3,

6. beträffande *regional näringspolitik*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:N269, 1998/99:N335 yrkande 17 och 1998/99:N337 yrkande 20,

res. 5 (m, kd, fp) - motiv.

7. beträffande *åtgärder i län och regioner*

att riksdagen

a) avslår motion 1998/99:N278 (Norrbottens län),

b) avslår motion 1998/99:N219 yrkande 1 (Västernorrlands län),

c) avslår motionerna 1998/99:N214, 1998/99:N319 och 1998/99:N327 yrkande 5 (Dalarnas län),

d) avslår motion 1998/99:N306 (Västmanlands län),

e) avslår motion 1998/99:N286 (Värmlands län),

f) avslår motionerna 1998/99:N305 och 1998/99:N316 (Bergslagen),

g) avslår motionerna 1998/99:N202 och 1998/99:N314 (Skåne län),

- h) avslår motionerna 1998/99:N218 och 1998/99:N247 (Kalmar län),
i) avslår motion 1998/99:N275 yrkande 5 (Sydöstra Sverige),
j) avslår motion 1998/99:N280 (Jönköpings län),
k) avslår motion 1998/99:T213 yrkandena 2 och 3 (Södermanlands län),
l) avslår motion 1998/99:N338 yrkande 2 (Stockholms län).

Stockholm den 16 februari 1999

På näringsutskottets vägnar

Per Westerberg

I beslutet har deltagit: Per Westerberg (m), Barbro Andersson Öhrn (s), Reynoldh Furustrand (s), Lennart Beijer (v), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Nils-Göran Holmqvist (s), Marie Granlund (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Strömbom (kd), Ola Sundell (m), Ingegerd Saarinen (mp), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp), Anne Ludvigsson (s), Karl Gustav Abramsson (s) och Harald Bergström (kd).

Reservationer

1. Allmän inriktning av regionalpolitiken (mom. 1)

Barbro Andersson Öhrn (s), Reynoldh Furustrand (s), Nils-Göran Holmqvist (s), Marie Granlund (s), Ingegerd Saarinen (mp), Anne Ludvigsson (s) och Karl Gustav Abramsson (s) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnittet om allmän inriktning av regionalpolitiken som börjar med "Utskottet välkomnar" och slutar med "utskottets ställningstagande" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill uttrycka sin stora tillfredsställelse över att utredningen om den framtida regionalpolitiken, vars direktiv refererats i inledningen till betänkandet, nu har inletts. Utskottet ser positivt på att direktiven är relativt vida och inbegriper många av de frågor som kan få nya lösningar i och med att väsentliga förändringar skett i förutsättningarna för att bedriva regionalpolitik i Sverige.

Såsom anges i direktiven består dessa förändringar bl.a. av den accelererande utvecklingen av produktions- och informationstekniken, den alltmer internationaliserade ekonomin och Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Med detta breda anslag i direktiven, som också inbegriper att analysera regionalpolitikens effekter och lämna förslag till övergripande mål och effektmål för den framtida regionalpolitiken, är det givet att utredningen har fått relativt lång tid på sig. Givetvis måste åtgärder som förbättrar den regionala balansen kunna vidtas under utredningens gång.

Vidare har utskottet noterat att de av utskottet liksom av arbetsmarknadsutskottet tidigare gjorda påpekandena inför det planerade utredningsarbetet har tagits in i direktiven och kommer att ingå som uppgifter för kommittén. Det gäller exempelvis införlivandet av glesbygds- och landsbygdsfrågorna i utredningsuppdraget, liksom önskemålen om att de regionalpolitiska målen skall vara uppföljningsbara för beslutsfattarna och om en genomlysning av sambanden mellan tillväxt, konkurrenskraft och regional balans. Vidare skall kommittén – i enlighet med utskottets önskemål – i alla väsentliga frågor beakta hur den framtida regionalpolitiken kan bidra till ekologisk hållbar utveckling samt till jämställdhet mellan kvinnor och män.

Många av de frågor som motionärerna pekar på ingår i det uppdrag som har givits till kommittén. Det sägs i direktiven att regionalpolitiken skall bidra till att öka den ekonomiska tillväxten i landet genom att bl.a. stödja ett i den internationella konkurrensen lönsamt näringsliv. Driftstöden skall övervägas från effektivitets- och konkurrenssynpunkt med beaktande av EG:s statsstödsregler. Vidare skall kommittén ge förslag i frågan om grundläggande samhälllig och kommunal service i ett glesbygds- och landsbygdsperspektiv. Också kvinnoperspektivet ingår som en väsentlig del i direktiven.

I motion 1998/99:N310 (m) har frågan om konkurrenssnedvridande stöd aktualiserats. Enligt utskottets sätt att se är det viktigt att i framtiden förhindra att företagsstöd kan sätta konkurrensen ur spel på ett sådant sätt att företag utan stöd slås ut. Utskottet utgår från att denna fråga analyseras av utredningen med syfte att strama upp politiken på detta område.

Vidare har de i motionerna berörda demokrati- och integrationsfrågorna aktualiserats av den parlamentariska regionkommittén (PARK). Delbetänkandet Regional frihet och statligt ansvar – en principiell diskussion (SOU 1998:166) har refererats i inledningen till detta betänkande. Enligt utskottets uppfattning bör frågor om demokrati på olika nivåer tas upp i detta sammanhang och inte enbart ur regionalpolitisk synpunkt.

När det gäller frågor som vikten av utbildning och kultur inom ramen för regionalpolitiken har utskottet ingen annan uppfattning än motionärerna. Utskottet vill – i likhet med vad arbetsmarknadsutskottet tidigare gjort – starkt betona utbildningens och kulturens betydelse för regional utveckling. Det är en allmän bedömning att dagens och morgondagens arbetsmarknad kräver alltmer kvalificerad och återkommande utbildning. Nya och kvalificerade arbetsuppgifter tillkommer där högskoleutbildning krävs samtidigt som okvalificerade arbetsuppgifter försvinner. Det finns vidare skäl att framhålla kulturens roll som bärare av ”kulturell” infrastruktur och som lokaliseringsfaktor. Inte minst för kvinnor spelar tillgängligheten till kultur stor roll. I det föregående har redovisats vissa uppgifter beträffande distansutbildning respektive nya lokala och regionala utvecklingsprojekt inom kulturområdet. Utskottet anser vidare att det är positivt att även kultursatsningar kan ingå i de nya regionala tillväxtavtalen. Mot bakgrund av det pågående arbetet ser utskottet inget behov av ett tillkännagivande till regeringen på detta område.

När det gäller utvecklingen i fråga om resurscentrum för kvinnor sade utskottet i sitt yttrande till arbetsmarknadsutskottet våren 1998 (yttrande 1997/98:NU6y) att med hänsyn till att det fortfarande var en försöksverksamhet med Nationellt resurscentrum under åren 1998 och 1999 förutsatte

näringsutskottet att verksamheten skulle utvärderas därefter. Enligt utskottets sätt att se är det naturligt att redovisa en sådan utvärdering i samband med planer att förändra organisationen av verksamheten. Som tidigare nämnts har regeringen uppdragit åt NUTEK att redovisa insatser och resultat av verksamheten i sin årsredovisning för år 1999.

De i ett motionsyrkande berörda konkurrensförhållandena inom jordbruket har ett antal olika aspekter. Utskottet konstaterar dock att yrkanden av detta slag hanteras i miljö- och jordbruksutskottet respektive i skatteutskottet och har erfårit att sakfrågorna i det här aktuella motionsyrkandet aktualiseras i dessa utskott.

Utan att gå in på samtliga de spörsmål som tas upp i motionerna kan utskottet sammanfattningsvis konstatera att många frågor kommer att få en grundlig belysning i den kommande utredningen om den framtida regionalpolitiken. Enligt utskottets mening bör detta ytterligare beslutsunderlag få utgöra grund för eventuella förändringar. Med hänvisning till vad som nu anförts avstyrker utskottet samtliga i avsnittet upptagna motionsyrkanden.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *allmän inriktning av regionalpolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:N237 yrkandena 3, 6, 7, 10 och 12, 1998/99:N238 yrkande 9, 1998/99:N248, 1998/99:N274 yrkandena 1, 2 och 7–9, 1998/99:N282, 1998/99:N285, 1998/99:N310, 1998/99:N327 yrkande 3, 1998/99:N335 yrkandena 1, 4, 12 och 13, 1998/99:N337 yrkandena 1–3, 8, 18 och 26 och 1998/99:N338 yrkande 1.

2. Allmän inriktning av regionalpolitiken (mom. 1)

Lennart Beijer och Gunilla Wahlén (båda v) anser

dels att den del av utskottets ställningstagande i avsnittet om allmän inriktning av regionalpolitiken som börjar med "Utskottet välkomnar" och slutar med "utskottets ställningstagande" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill uttrycka sin stora tillfredsställelse över att utredningen om den framtida regionalpolitiken, vars direktiv refererats i inledningen till betänkandet, nu har inletts. Utskottet ser positivt på att direktiven är relativt vida och inbegriper många av de frågor som kan få nya lösningar i och med att väsentliga förändringar skett i förutsättningarna för att bedriva regionalpolitik i Sverige.

Såsom anges i direktiven består dessa förändringar bl.a. av den accelererande utvecklingen av produktions- och informationstekniken, den alltmer internationaliserade ekonomin och Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Med detta breda anslag i direktiven, som också inbegriper att analysera regionalpolitikens effekter och lämna förslag till övergripande mål och effektmål för den framtida regionalpolitiken, är det givet att utredningen har fått relativt lång tid på sig. Givetvis måste åtgärder som förbättrar den regionala balansen kunna vidtas under utredningens gång.

Hela arsenalen av regionalpolitiska stöd kommer att utvärderas. Därigenom kan en ny regionalpolitik inriktas på att stärka den regionala utveckl-

ingskraften snarare än att utbetala driftsbidrag. Alla regioner är i behov av tillväxt. Även om staten kan bidra med ett antal verktyg måste den viktigaste kraften dock komma från regionen själv. Underifrånperspektivet bör vara vägledande. Detta innebär att inflytande, delaktighet och makt skall förskjutas i riktning mot den lokala nivån.

I motion 1998/99:N310 (m) har frågan om konkurrensnedvridande stöd aktualiserats. Enligt utskottets sätt att se är det viktigt att i framtiden förhindra att företagsstöd kan sätta konkurrensen ur spel på ett sådant sätt att företag utan stöd slås ut. Utskottet utgår från att denna fråga analyseras av utredningen med syfte att strama upp politiken på detta område.

På ett område vill utskottet betona att utredningsdirektiven bör förtydligas. Det gäller genusperspektivet i regionalpolitiken. Direktivens målsättning att förslagen skall bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män är alltför allmänt hållen. Enligt utskottets mening bör det klart framgå att målet är att regionala stöd skall riktas till kvinnor i lika stor omfattning som till män. I dessa frågor delar utskottet den uppfattning som framförs i motion 1998/99:N335 (v).

När det gäller den allmänna inriktningen av regionalpolitiken anser utskottet vidare att verksamheten med nationella och regionala resurscentrum bör utvecklas och garanteras en långsiktig finansiering. Länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen bör svara för basverksamheten i regionala resurscentrum och kommunerna på motsvarande sätt vara huvudman för lokala resurscentrum. Utskottet utgår från att en permanent finansiering kommer att föreslås i budgetpropositionen som avser år 2000.

Utskottet tillstyrker motion 1998/99:N335 (v) i berörda delar. Övriga behandlade motioner avstyrks i aktuella delar i den mån kraven inte tillgodoses genom utskottets ställningstagande. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *allmän inriktning av regionalpolitiken* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:N335 yrkandena 12 och 13 och med avslag på motionerna 1998/99:N237 yrkandena 3, 6, 7, 10 och 12, 1998/99:N238 yrkande 9, 1998/99:N248, 1998/99:N274 yrkandena 1, 2 och 7–9, 1998/99:N282, 1998/99:N285, 1998/99:N310, 1998/99:N327 yrkande 3, 1998/99:N335 yrkandena 1 och 4, 1998/99:N337 yrkandena 1–3, 8, 18 och 26 och 1998/99:N338 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Återförande av del av vattenkraftsvinster (mom. 2)

Lennart Beijer (v), Gunilla Wahlén (v), Ingegerd Saarinen (mp) och Åke Sandström (c) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om återförande av del av vattenkraftsvinster bort ha följande lydelse:

Med anledning av de motioner som tar upp frågan om återförande av del av vinsterna från vattenkraftsproduktionen till de producerande länen vill utskottet instämma i att det är av stor vikt att denna fråga noggrant studeras.

Utskottet vill i detta sammanhang inte binda sig för vilken metod som kan vara mest lämplig eller hur stor del av vattenkraftsvinsterna som bör återföras. Mot denna bakgrund anser utskottet att den nyligen beslutade utredningen om den framtida regionalpolitiken bör ges tilläggsdirektiv att studera frågan och lägga fram förslag till metoder för att återföra en del av vinsterna. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *återförande av del av vattenkraftsvinster*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:N232, 1998/99:N265, 1998/99:N283, 1998/99:N327 yrkande 7, 1998/99:N335 yrkande 15 och 1998/99:N337 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Statlig verksamhet (mom. 3)

Per Westerberg (m), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Inger Strömbom (kd), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp) och Harald Bergström (kd) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om statlig verksamhet bort ha följande lydelse:

Utskottet vill betona att statsmakterna måste ha en helhetssyn på den regionala utvecklingen. Såväl inom den lilla som inom den stora regionalpolitiken bör en klar regionalpolitisk linje utformas. Detta bör även gälla verksamheter där staten har ett ägaransvar. Sektorsvisa kortsiktiga rationaliseringar och besparingsiver bör inte få medföra onödiga nedläggningar av statliga funktioner och service. I denna fråga delar utskottet den uppfattning som förs fram i motion 1998/99:N237 (fp).

Statlig verksamhet bör i stället präglas av helhetssyn och tvärspektoriella avvägningar. Beslut om omstruktureringar och liknande bör föregås av breda och noggranna konsekvensanalyser. Innebörden av detta är att de statliga verken och myndigheterna har och måste ha ett regionalpolitiskt ansvar.

Vid sidan av de allmänna reglerna i den nya förordningen (1998:1634) om regionalt utvecklingsarbete bör – såsom föreslås i motion 1998/99:N274 (kd) – instruktionerna till olika statliga sektorer verksamhet innehålla direktiv om att det skall finnas en helhetssyn, där de regionala faktorerna vägs in i beslutsfattandet.

Vid nedläggningar och neddragningar av statlig verksamhet måste länsstyrelserna ges större möjligheter att samordna och påverka.

När det gäller lokalisering och utlokalisering av statliga myndigheter m.m. delar utskottet den uppfattning som kommer till uttryck i motion 1998/99:N221 (fp), nämligen att de riktlinjer som finns för utlokalisering av myndigheter m.m. inte får bli tomma ord. Regeringen bör därför dels se över tillämpningen av gällande riktlinjer, dels utreda om dessa riktlinjer fyller kraven. Utskottet anser i likhet med motionärerna bakom motion 1998/99:N337 (c) att det krävs en mer kraftfull politik på detta område. Med hänvisning till att direktiven för den nyligen beslutade regionalpolitiska utredningen också tar upp statens roll i den framtida regionalpolitiken samt

att kommitténs arbete bl.a. bör bygga på Reko-Stat-utredningens arbete (SOU 1997:13) utgår utskottet från att utlokaliseringsfrågorna penetreras noggrant inom utredningens ram.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1998/99:N274 (kd), 1998/99:N275 (c), 1998/99:N323 (c), 1998/99:N337 (c), 1998/99:N221 (fp) och 1998/99:N237 (fp) i aktuella delar bör ges regeringen till känna. Övriga motionsyrkanden avstyrks i den mån de inte tillgodoses genom utskottets ställningstagande.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *statlig verksamhet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:N221, 1998/99:N237 yrkande 13, 1998/99:N274 yrkandena 3 och 4, 1998/99:N275 yrkandena 11 och 12, 1998/99:N323 och 1998/99:N337 yrkandena 9 och 10 och med avslag på motionerna 1998/99:N250 och 1998/99:N327 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Regional näringspolitik (mom. 6, motiveringen)

Per Westerberg (m), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Inger Strömbom (kd), Ola Sundell (m), Eva Flyborg (fp) och Harald Bergström (kd) anser att utskottets ställningstagande i avsnittet om regional näringspolitik bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är inte planer och politisk styrning huvudspåret för främjande av den tillväxt vårt land är i så trängande behov av. I beskrivningen av tillväxtavtalets möjligheter är regeringen överdrivet optimistisk.

De resurser varje län anses kunna förhandla om förefaller att omfatta mycket mer än vad som i realiteten är förhandlingsbart. Utskottet anser att tillväxtavtalen är ett sätt att gruppera om de statliga bidragen men är inte helt övertygat om att denna omgruppering kommer att leda till andra förändringar än en viss osäkerhet om vilka regler som gäller för företagsamhet m.m.

Den regelförenkling som eftersträvas bör genomföras vare sig det sker inom processen med tillväxtavtal eller inom det rådande systemets ram.

Utskottet vill ändå inte utesluta möjligheten att tillväxtavtalen kan få vissa positiva effekter i fråga om samverkan och tillväxtinriktade nysatsningar inom länen.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrks här aktuella motionsyrkandena.

Ärendet	1
Sammanfattning.....	1
Motionerna	2
Utskottet	7
Inledning.....	7
Bakgrund.....	8
Befolkningsutveckling	8
Kommittéarbeten.....	9
Utredning om den framtida regionalpolitiken (sammanfattning av direktiven)	11
Allmän inriktning av regionalpolitiken	14
Motionerna	14
Vissa kompletterande uppgifter.....	16
Utskottets ställningstagande	22
Återförande av del av vattenkraftsvinster	23
Motionerna	23
Utskottets ställningstagande	24
Statlig verksamhet.....	24
Motionerna	24
Vissa kompletterande uppgifter.....	25
Utskottets ställningstagande	27
Allmänna glesbygds- och landsbygdsfrågor	28
Motionerna	28
Vissa kompletterande uppgifter.....	29
Utskottets ställningstagande	30
Skärgårdsfrågor.....	31
Motionerna	31
Vissa kompletterande uppgifter.....	32
Utskottets ställningstagande	33
Regional näringspolitik.....	34
Motionerna	34
Vissa kompletterande uppgifter.....	34
Utskottets ställningstagande	35
Åtgärder i län och regioner	35
Motionerna	35
Utskottets ställningstagande	38
Hemställan	39
Reservationer	40
1. Allmän inriktning av regionalpolitiken (s, mp).....	40
2. Allmän inriktning av regionalpolitiken (v)	42
3. Återförande av del av vattenkraftsvinster (v, c, mp)	43
4. Statlig verksamhet (m, kd, c, fp)	44
5. Regional näringspolitik (m, kd, fp)	45